

INSTITUTIONEN FÖR FILOSOFI, LINGVISTIK OCH VETENSKAPSTEORI

ETT CAMPUS FÖR STADEN?

Diskursanalys av hur ett offentligt förändringsprojekt
ramas in i Göteborg

Sofia Westman

Uppsats/Examensarbete:	Magisteruppsats
Program och/eller kurs:	Kommunikatörsprogrammet/KT2501
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt/2018
Handledare:	Susanna Karlsson
Examinator:	xx

Abstract

Uppsats/Examensarbete: Magisteruppsats
Program och/eller kurs: Kommunikatörsprogrammet/KT2501
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: Vt/2018
Handledare: Susanna Karlsson
Examinator: xx
Nyckelord: Campus Näckrosen, diskursteori, *framing*, offentlig verksamhet

Uppsatsen undersöker kommunikationen kring Göteborgs universitets omdebatterade, men hittills utforskade, förändringsprojekt Campus Näckrosen i syfte att upptäcka vilka diskurser och inramningar som används av dels universitetet och dels projektets kritiker. Ett viktigt argument för att granska offentliga organisationers kommunikation är att det allmänna enligt grundlagen har ett uppdrag att behandla alla människor i samhället jämlikt. Undersökningen utförs med hjälp av en diskursanalys som grundar sig på Foucaults diskursteori samt på idéer om *framing* hämtade från kommunikationsforskningen. Analysen drar även paralleller till studier inom förändringskommunikation och offentlig verksamhet. Det analyserade materialet består av texter från universitetets egna kommunikationskanaler samt artiklar från debatten och rapporteringen om projektet i dagsmedia.

Göteborgs universitet tycks i kommunikationen av projektet använda en entreprenörsdiskurs med fokus på konkurrenskraftig kultur, framtiden och den egna organisationen medan de externa aktörerna främst grundar sina diskursiva framställningar på idéer om demokrati, integration samt natur och kultur. I inramningen av platsen för projektet konstruerar universitetet det framtida campuset som en unik kulturpark, en ram som flera kritiker i stället applicerar på den nutida parkmiljön. De olika inramningarna av problemet och lösningen i relation till projektet tycks i de flesta fall utgå från förståelsen av platsen, vilket således kan ses som konfliktens kärna. Vad som dock förenar samtliga aktörer är det antropocentriska perspektivet och en hypotes lyfts om att detta är ett kännetecken för medias rådande diskurs. Utifrån Göteborgs universitets roll som offentlig verksamhet framstår det som problematiskt att man inte från början tycks ha identifierat externa intressenter som en målgrupp för kommunikationen och en uppmaning riktas till både teoretiker och praktiker att utveckla den externa förändringskommunikationen, då detta kan ses som en del av det allmännas uppdrag.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte	4
1.2 Frågeställningar	4
1.3 Material	4
1.4 Kontext	5
2 Teori och metod	8
2.1 Diskursanalys	8
2.1.1 Diskursbegreppet	9
2.1.2 Analysverktyg	10
2.2 Inramning	11
2.3 Övriga begrepp	16
2.3.1 Kommunikation	16
2.3.2 Förändringskommunikation	16
2.3.3 Offentlig verksamhet	18
2.4 Materialurval	19
3 Tidigare forskning	23
4 Analys	27
4.1 Tillvägagångssätt	27
4.2 Översikt av aktörer	28
4.2.1 Representanter för GU	28
4.2.2 Externa aktörer	29
4.3 Diskurser om PCN/PH	30
4.3.1 Diskurser i GU:s interna kommunikation	30
4.3.2 Diskurser i den externa debatten	35
4.4 Inramningar av PCN/PH	41
4.4.1 Ramar i GU:s interna kommunikation	41
4.4.2 Ramar i den externa debatten	43
4.5 Förändringskommunikation i offentlig verksamhet	49
5 Slutdiskussion	53
Referenslista	57

1 Inledning

Den här uppsatsen intresserar sig för diskurser inom offentligheten. Idén om att all omfattande formell verksamhet som planeras att genomföras inom den offentliga förvaltningen på ett eller annat sätt bör kommuniceras till berörda individer kan ses som en grundförutsättning för en fungerande och transparent demokrati. Denna tanke går även att skönja i följande mening från regeringsformens första kapitel: "[d]et allmänna ska *verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället* och för att barns rätt tas tillvara".¹ Om man utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv på världen utgår från att vår förståelse av verkligheten påverkas av, eller rentav konstrueras genom, språket vi använder för att beskriva saker och ting framstår *sättet* som offentlig verksamhet kommuniceras på som en högst intressant faktor,² både för demokratin och för vetenskapen. Det är utifrån denna problembeskrivning som teorier om diskurser kan bidra till upptäckten av intressanta nya lärdomar rörande kommunikationen i offentlig verksamhet.

Vid Göteborgs universitets (GU) humanistiska fakultet, där jag själv har studerat sedan fem år tillbaka, pågår våren 2018 ett stort förändringsprojekt. Man meddelade offentligt från ledningshåll i slutet av 2013 att universitetsbyggnaderna skulle byggas om, byggas ut och byggas till för att kunna inhysa fler anställda och studenter samt även ge plats åt hela den konstnärliga fakulteten för att skapa en mötesplats för konst, kultur och humaniora under samma tak.³ Planerna för Campus Näckrosen, som förslaget kallades, orsakade en hel del protester i media vilket ledde vidare till flera års debatter om projektets utformning och syfte mellan universitetsledningen och olika kritiker. Under höstterminen 2016 inleddes projektet med etappen Projekt Humanisten, en omfattande ombyggnad av fakultetens huvudbyggnad,⁴ utan att ledningen hade bemött all kritik eller modifierat projektet särskilt mycket.

¹ Min kursivering.

² Kirk Hallahan, "Framing Theory" i *Encyclopedia of Public Relations*, redigerad av Robert L Heath, (Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc., 2013), 361.

³ Ann-Charlotte Schützer, "Unik kunskapspark för konst, humaniora och kultur stärker attraktionskraften för Göteborg", Göteborgs universitet, 26 november 2013, åtkomstdatum 26 mars 2018, <http://www.gu.se/omuniversitetet/aktuellt/nyheter/detalj//unik-kunskapspark-for-konst--humaniora-och-kultur-starker-attraktionskraften-for-goteborg-.cid1194361>.

⁴ Johanna Hillgren, * "Ministern för högre utbildning och forskning tog första spadtaget", Göteborgs universitet, 27 oktober 2016, åtkomstdatum 26 mars 2018, <http://hum.gu.se/aktuellt/Nyheter/fulltext//ministern-for-hogre-utbildning-och-forskning-tog-forsta-spadtaget.cid1410665>.

* Eftersom två författare i materialet heter Hillgren – Johanna Hillgren är kommunikatör på GU:s humanistiska fakultet och Anders Hillgren är boende i området och motståndare till projektet – skrivs i fortsättningen första bokstaven i förnamnet ut i fotnoterna för just dessa två personer.

Efter att ha följt debatten om Campus Näckrosen och omgetts av GU:s interna kommunikation av samma projekt i universitetets kanaler och lokaler under några år slogs jag av två frågor: varför valde ledningen att presentera projektet just så som de gjorde? Och hur går universitetets kommunikationsval ihop med deras roll och uppdrag som offentlig myndighet? Utifrån citatet från regeringsformen ovan blir det högst relevant att reflektera kring vilka målgrupper som skrivs fram i kommunikationen, det vill säga, vilka medborgare som den offentliga organisationen låter vara delaktiga i denna förändringsprocess. Härifrån såg jag flera kopplingar till diskursteori och utifrån detta underlag började jag att bygga det forskningsprojekt som skulle mynna ut i denna uppsats.

Skälen till att jag ville undersöka detta ämne är flera; för det första framstod det som spännande att lyfta då det såvitt jag har kunnat finna inte har studerats eller analyserats ur något vetenskapligt perspektiv tidigare. Att själva projektet i skrivande stund ännu inte är avslutat ser jag inte som ett hinder för min undersökning eftersom jag främst är intresserad av hur man valde att gestalta förslaget när det lanserades – perioden för kommunikationen som analyseras sträcker sig därför endast fram till byggstart. I projektet såg jag även kopplingar till förändringskommunikation, ett forskningsområde som intresserar sig för hur organisationer kommunicerar förändring.⁵ Konflikten rörande Campus Näckrosen verkade delvis röra hur denna omfattande förändring hade kommunicerats externt, men när jag började leta bland tidigare svensk forskning fann jag knappt något om organisationers externa förändringskommunikation. Det framstod tydligt att litteraturen om förändringskommunikation i regel utgår från ett internt perspektiv, en tendens som enligt kommunikationsvetaren Catrin Johansson överlag har präglat all organisations-kommunikation.⁶ Detta forskningsfält ämnar jag således vidga genom att analysera hur en offentlig organisation kommunicerar förändring såväl internt som externt.

Återgår vi sedan till diskurser inom offentlig verksamhet finner vi ett mer välbefolkat forskningsområde, även om jag menar att det också kan kompletteras ytterligare. För att förtydliga vad som brukar menas med diskurs hänvisar jag till hur Veselinka Möllerström, en forskare verksam inom fältet organisationskommunikation, använder begreppet: "[e]n *diskurs* består av systematiska framställningar av något i tal och skrift och som genom sin repetitiva

⁵ Mats Heide, Catrin Johansson, och Charlotte Simonsson, *Kommunikation i organisationer* (Stockholm: Liber, 2012), 181.

⁶ Catrin Johansson, "Research on Organizational Communication", *Nordicom Review* 28, nr 1 (01 januari 2007): 99, <https://doi.org/10.1515/nor-2017-0203>.

karaktär får utsagor att framstå som sanna och betydelsefulla i samhället".⁷ I sin avhandling från 2011 av hur den diskursiva bilden av Malmö stad konstrueras i organisationens kommunikation nämner hon trenden att diskurser kopplade till entreprenörskap dominerar i samtida stadsomvandlingsprojekt,⁸ något som bekräftas i andra analyser från den tidigare forskningen. I denna uppsats appliceras diskursteorin på ett nytt material för att utöka kunskapen kring diskursiva framställningar inom offentligheten med den specifika inriktningen att problematisera dessa, och därmed de 'sanningar' om samhället som därigenom skapas, i förhållande till offentliga myndigheters uppdrag.

Jag har dessutom blivit intresserad av hur olika aktörer verkar *inom* dessa diskurser – hur kan diskurser användas för att gynna den egna gruppens intressen? Och hur kan samma plats och situation framställas på så skilda sätt av olika aktörer inom diskursen? Dessa frågor ledde mig till litteratur om "inramning" (*framing* på engelska). Sociologen Erving Goffman skriver till exempel i sitt verk *Frame Analysis*:

When participant roles in an activity are differentiated – a common circumstance – the view that one person has of what is going on is likely to be quite different from that of another. There is a sense in which what is play for the golfer is work for the caddy.⁹

Resonemanget ovan bygger på idén om att det finns underliggande faktorer som styr hur vi tolkar olika aspekter av omvärlden och att dessa faktorer kan spåras i vårt språk – en teori som blir både intressant och användbar i relation till min ambition att undersöka olika aktörers ställningstaganden till ett offentligt byggprojekt. Idén stämmer även väl överens med utgångspunkterna för diskursteori och tillåter mig således att undersöka frågan på två nivåer, det vill säga, dels den övergripande diskursen och dels de olika inramningarna inom den. Att genom min analys öka medvetenheten och kunskaperna kring de strategier som används av olika sorters talespersoner för att rama in budskap kan även anses vara av demokratiskt intresse – studier har visat att allmänhetens uppfattningar i regel påverkas av hur frågor och

⁷ Veselinka Möllerström och Jacob Stenberg, "Diskursanalys som metod inom strategisk kommunikation", i *Kvalitativa metoder i strategisk kommunikation*, redigerad av Jörgen Eksell och Åsa Thelander (Lund: Studentlitteratur, 2014), 127. Författarens kursivering,

⁸ Veselinka Möllerström, "Malmö's omvandling: från arbetarstad till kunskapsstad. En diskursanalytisk studie av Malmö's förnyelse" (avhandling, Lunds universitet, 2011), 206.

⁹ Erving Goffman, *Frame analysis: an essay on the organization of experience* (Boston: Northeastern University Press, 1986), 8.

ämnen ramas in vilket visar på en reell risk för demokratiska inskränkningar i samhället om människor på detta sätt skulle fortsätta förledas av olika avsändare utan att de vet om det.¹⁰

Utifrån den samhälleliga och teoretiska horisont som här kort har presenterats ämnar min undersökning erbjuda en vetenskaplig granskning av hur Göteborgs universitet har konstruerat Campus Näckrosen diskursivt i sin kommunikation samt av hur debattens olika aktörer har ramat in platsen, problemet och dess lösningar. Men min förhoppning är även att i ett större perspektiv presentera analysresultat som kan kopplas ihop med den tidigare forskningen om offentliga organisationers förändringsdiskurser och här bidra genom att kombinera diskursteorin med ramanalys samt kritiskt granska diskurserna utifrån den offentliga förvaltningens skyldigheter.

1.1 Syfte

Uppsatsens syfte är att undersöka 1) på vilka diskurser som en offentlig organisation baserar sin kommunikation rörande en omfattande förändring och 2) att kartlägga vilka ramar dels organisationen och dels externa aktörer använder sig av i debatten om förändringsprojektet samt hur dessa inramningar förhåller sig till varandra.

1.2 Frågeställningar

Utifrån undersökningens syfte har jag formulerat följande övergripande frågeställningar:

- Vilka diskurser används av dels Göteborgs universitet och dels de externa aktörerna för att kommunicera förändringen som Campus Näckrosen och Projekt Humanisten kommer att innebära för verksamheten och dess omgivning, och vilka inkluderas i respektive utestängs ur kommunikationen?
- Hur ramas projektet och platsen in i media av debattens olika aktörer och hur bemöts motstridiga inramningar i debatten?
- Hur kan dessa diskurser och inramningar relateras till förändringskommunikation i en offentlig verksamhet?

1.3 Material

Under denna rubrik presenteras materialet och dess källor kort för att tidigt i uppsatsen erbjuda en överblick över innehållet; en djupare redogörelse av materialurval och insamling återfinns i avsnitt 2.4. Materialet som behandlas i analysen består dels av enkelriktad

¹⁰ Dennis Chong och James N. Druckman, "Framing Theory", *Annual Review of Political Science* 10, nr 1 (04 maj 2007): 104, <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.10.072805.103054>.

kommunikation rörande Campus Näckrosen och Projekt Humanisten som publicerades i Göteborgs universitets egna kanaler mellan 2013 och 2016, dels av artiklar med koppling till debatten om projektet som fördes på Göteborgs-Postens (GP) debattsidor under samma tidsperiod. De organisatoriska kommunikationskanalerna är GU Journalen, HumNytt, universitetets hemsida (gu.se) och hemsidan för humanistiska fakulteten (hum.gu.se).

Även om kanalernas innehåll är publikt presenteras GU Journalen av dess redaktion som: "En tidning för Göteborgs universitets medarbetare",¹¹ och HumNytt beskrivs på fakultetens hemsida som: "ett internt nyhetsbrev som riktar sig till anställda vid Humanistiska fakulteten".¹² Artiklarna kopplade till den återkommande externa debatten på GP Debatt är antingen del av själva debatten (debattartikel, replik eller slutreplik) eller nyhetsartiklar publicerade i Göteborgs-Posten som föranleder, förklarar eller på annat sätt knyter an till innehållet i debatten. Totalt utgörs uppsatsens analysmaterial av tjugo texter – fem är hämtade från Göteborgs universitets kommunikation och femton är artiklar ur Göteborgs-Posten.

1.4 Kontext

I augusti 2012 uttalar sig dåvarande prodekan för humanistiska fakulteten Mats André i HumNytt om en planerad utvidgning av hans fakultets byggnader.¹³ Artikeln avslutas med följande klargörande: "[d]et humanistiska nybygget är också första etappen på det som ska bli Campus Näckrosen, där Humanisten och konstnärliga fakultetens olika delar ska samlas runt Näckrosdammen tillsammans med UB".¹⁴ Ett drygt år senare presenteras projektet officiellt av GU:s ledning, Akademiska Hus (det statliga fastighetsbolag som äger och förvaltar universitetets fastigheter) och Göteborgs stad. Förslaget som nu läggs fram innehåller nybyggnader runt större delen av Näckrosdammen (vattenansamlingen som gett projektet dess namn) samt en skiss där Gamla Hovrätten, belägen nedanför universitetsbiblioteket, byggs om.¹⁵ Detta föranleder att en mängd kritiska artiklar publiceras i Göteborgs-Posten. Kritiken gäller bland annat förslaget att riva Gamla Hovrätten,¹⁶ men även hela projektets utformning

¹¹ GU Journalens redaktion, "Rektor har ordet", *GU Journalen*, 12 maj 2015, åtkomstdatum 26 mars 2018, <https://issuu.com/universityofgothenburg/docs/gu-journalen3-2015/3>.

¹² Johanna Hillgren, "HumNytt - internt nyhetsbrev", åtkomstdatum 26 mars 2018, <http://hum.gu.se/om-fakulteten/internt/humnytt/>.

¹³ Thomas Melin, "Humanistens nybygge konkretiseras", *HumNytt*, 31 augusti 2012, åtkomstdatum 14 februari 2018, <https://hum.gu.se/om-fakulteten/internt/humnytt/arkiv/2012/humnytt-nr-7>.

¹⁴ Ibid. Med "UB" åsyftas universitetsbiblioteket.

¹⁵ Schützer, "Unik kunskapspark". Se bild 1 i artikeln.

¹⁶ Gunilla Grahn-Hinnfors, "Campus Näckrosen hotar gamla byggnader", *Göteborgs-Posten*, 13 november 2013, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.606164>.

då det anses innebära exploatering av värdefull natur.¹⁷ Man menar också att bristen på dialog i planeringsfasen har varit ett problem.¹⁸ De som uttalar sig representerar en rad skilda intressen – vissa är boende i området, andra främst sakkunniga, ytterligare några är anställda inom universitetet.

Artiklarna bemöts vid flera tillfällen av representanter för GU som försvarar projektet på olika sätt, men de externa aktörerna håller debatten vid liv i flera år – det sista debattinlägget i det insamlade materialet är publicerat i maj 2016. Man bildar till och med en intressegrupp, Kommittén för stadskulturparken Näckrosen, som står som avsändare för flera av texterna.¹⁹ I mina genomgång av de formella kanalerna för internkommunikation har jag inte funnit någon kritik mot projektet inifrån organisationen – inga medarbetare verkar exempelvis ha lyft ämnet på GU-Journalens debattsidor. Detta behöver inte innebära att det inte har protesterats internt, det kan ha gjorts muntligen eller via mer informella kanaler, men den enda kritik som jag har kunnat spåra i efterhand återfinns i offentlig media.

Oaktat invändningarna i media mot Campus Näckrosen inleds Projekt Humanisten, den fas som rör ombyggnaden av fakultetens huvudbyggnad, i oktober 2016 och detta bygge beräknas stå färdigt vid årsskiftet 2019– 2020.²⁰ På Projekt Humanistens hemsida omnämns dock inte tillhörigheten till Campus Näckrosen och våren 2018, när denna uppsats skrivs, står det på GU:s hemsida att projektet Campus Näckrosen är avslutat samt att man fram till mars 2018 i stället har befunnit sig i en fas som kallas "Utvecklingsplan Näckrosen".²¹ Detta förvånade mig något då man i tidigare projektdokument uttryckt sig som att både området och byggprojektet kommer att kallas Campus Näckrosen härnäst.²² Vilket övergripande namn som ska användas om projektet framöver kan jag inte utröna på hemsidan, och varför projektet avslutades eller byttes ut mot en fas med nytt namn är inte heller tydligt förklarad i projektinformationen på hemsidan.

¹⁷ Daniel Bergqvist, "Debatt: Skövla inte våra fina parker", *Göteborgs-Posten*, 22 oktober 2013, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.597893>.

¹⁸ Bo Aronsson, "Debatt: Campus Näckrosen projekteras i slutna rum", *Göteborgs-Posten*, 03 december 2013, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.613947>.

¹⁹ Se exempelvis: Anders Hillgren m.fl., "Dålig start på dialog om Campus Näckrosen", *Göteborgs-Posten*, 11 augusti 2014, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.221493>.

²⁰ J. Hillgren, "Tog första spadtaget".

²¹ "Projekt Campus Näckrosen", Göteborgs universitet, åtkomstdatum 13 april 2018, <http://campusnackrosen.gu.se/>.

²² Agneta Olsson, "Inriktningsbeslut Projekt Campus Näckrosen", 16 december 2013, åtkomstdatum 13 april 2018. <https://campusnackrosen.gu.se/dokument>.

Trots viss förvirring kring vilka åtgärder som ingår i vilket projekt samt vilka projektnamn som är aktuella i skrivande stund finner jag det inte nödvändigt att utreda dessa turer vidare utifrån uppsatsens syfte. Det väsentliga för min undersökning är det faktum att kritik har riktats mot olika delar av den förändringsprocess där både Projekt Campus Näckrosen och Projekt Humanisten ingår och för att längre fram i texten kunna referera övergripande till denna process på ett smidigare sätt kommer jag att använda mig av förkortningen "PCN/PH" som en gemensam beteckning för processen. I liknande syfte används ytterligare några förkortningar i undersökningen varav flera redan är allmänt vedertagna:

- GU – Göteborgs universitet²³
- GP – Göteborgs-Posten
- Humanisten – humanistiska fakulteten vid Göteborgs universitet
- AH – Akademiska Hus AB
- Kommittén – Kommittén för stadskulturparken Näckrosen

²³ Förkortningen GU används omväxlande för att referera till organisationen GU och till de aktörer ur GU:s ledning som figurerar i materialet – vilken referent som åsyftas bör framgå av sammanhanget. Det ses som underförstått att även om dessa aktörer representerar organisationen i den undersökta frågan speglar inte deras uttalanden nödvändigtvis alla organisationsmedlemmars uppfattningar.

2 Teori och metod

Jag har valt att behandla teori och metod i samma kapitel då metoden som används, *diskursanalys*, grundar sig på en teori som även den bör presenteras för att analysmodellen ska förstås till fullo. Diskursanalysen kombineras i undersökningen med teorier om *inramning* för att i enlighet med uppsatsens syfte kunna kartlägga både de diskurser och de ramar som förekommer i kommunikationen kring PCN/PH. Jag menar att dessa två faktorer kan komplettera varandra väl i en analys eftersom båda teorier utgår från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv samtidigt som de behandlar fenomen som verkar på något skilda sätt. Först i kapitlet avhandlas diskursanalysen med fokus på begreppet diskurs och uppsatsens analysverktyg, därefter ges en redogörelse för mitt förhållningssätt till inramning följt av beskrivningar av övriga begrepp som är centrala för uppsatsen. Avslutningsvis ges en genomgång av hur materialurvalet gick till.

2.1 Diskursanalys

Eftersom min ingång till uppsatsens ämne gick via ett intresse för diskurser fann jag det förhållandevis naturligt att mitt arbete skulle innehålla någon sorts diskursanalys. Diskursanalys utgår, som det formuleras av Johansson, från grundantagandet att "det är genom den språkliga diskursen, dvs. när människor talar och skriver, som verkligheten blir tydlig för dem".²⁴ I en undersökning som ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv intresserar sig för hur människor genom sin språkanvändning gestaltar ett förändringsprojekt framstår därför diskursanalys som en relevant metod. För att även kunna kartlägga skillnader mellan olika grupper gestaltningar av projektet kompletteras analysen med de teorier om inramning som behandlas i avsnitt 2.2.

Det finns otaliga versioner av diskursanalys som forskningsverktyg; jag har valt att använda mig av en relativt enkel analysmodell jämfört med exempelvis Norman Faircloughs flerdimensionella CDA,²⁵ då mitt mål främst är att identifiera potentiella diskurser snarare än att djupgående undersöka deras kontext på olika nivåer. Jag anser därför att modellen som jag har valt ger mig tillräckligt med verktyg för att uppnå mitt syfte. Diskursanalys som generell metod har kritiserats från olika håll genom åren; en invändning rör risken att som analytiker bidra till att konstruera den diskurs man ämnar identifiera genom att, medvetet eller

²⁴ Catrin Johansson, "Visioner och verkligheter: Kommunikationen om företagets strategi" (avhandling, Uppsala universitet, 2003), 82.

²⁵ Ibid., 83–84.

omedvetet, styra sitt urval av källor i en viss riktning.²⁶ Detta dilemma blir särskilt tydligt vid användning av informanter men är även viktigt att beakta vid övrig materialinhämtning. Jag har i denna uppsats försökt motarbeta problemet genom att använda ett systematiskt tillvägagångssätt för materialurvalet, för att på så sätt skapa en i möjligaste mån representativ bild av aktörernas uttalanden i ämnet. I de två följande avsnitten presenteras uppsatsens förhållningssätt till själva begreppet diskurs samt en översikt av analysverktygen som appliceras på det insamlade materialet i kapitel 4.

2.1.1 Diskursbegreppet

Som flera före mig har konstaterat är begreppet *diskurs*, trots, eller möjligtvis på grund av, att det har använts flitigt inom flera olika forskningsområden, svårdefinierat och omtvistat.²⁷ Jag har valt att dels gå tillbaka till Michel Foucaults verk, och dels, för att slippa återuppfinna hjulet, använda mig av tolkningar gjorda av svenska kommunikationsteoretiker med liknande forskningsperspektiv som denna uppsats. Enligt Foucault är diskursen både vad som sätter ramarna för samhällets strider om *makt*, och "den makt man försöker erövra".²⁸ Att försöka klarlägga hur detta kan gå till blir mitt sätt att definiera begreppet diskurs.

I en världsuppfattning grundad på socialkonstruktivism skapas vår gemensamma förståelse av omvärlden genom social interaktion och formas av språket som vi använder oss av.²⁹ Att ha makt över språkbruket innebär därför även makt över människors världsbild, privilegier som ofta besitts av de som på något sätt styr i samhället. Sådan konstituerande makt ger människor, enligt diskursteorin, möjligheten att bestämma över vilken kunskap som premieras i samhället, och när denna kunskap av de styrande har tillåtits att dominera såpass länge att den ses som förgivetagen kan den komma att lägga grunden för vad man kan kalla för *den rådande diskursen*.³⁰ På så sätt utgör diskursen en åtråvärd makt som många kämpar för att erövra. När en diskurs således har etablerats tvingas alla aktörer som interagerar socialt i samhället att förhålla sig till den eftersom den har upphöjts till den gemensamma 'sanningen' och att frångå eller invända mot den rådande diskursen kan därför uppfattas som lögnaktighet eller vansinne.³¹ På så vis sätter diskursen ramarna för samhällets maktstrider. Den rådande

²⁶ Möllerström och Stenberg, "Diskursanalys", 144.

²⁷ Johansson, "Visioner och verkligheter", 81.

²⁸ Michel Foucault, *Diskursens ordning: installationsföreläsning vid Collège de France den 2 december 1970* (Stockholm: Symposion, 1993), 8.

²⁹ Kirk Hallahan, "Seven Models of Framing: Implications for Public Relations", *Journal of Public Relations Research* 11, nr 3 (1999): 206, https://doi.org/10.1207/s1532754xjpr1103_02.

³⁰ Möllerström och Stenberg, "Diskursanalys", 134.

³¹ Foucault, *Diskursens ordning*, 8.

diskursen är dock inte konstant utan snarare ett konstant föremål, samt arena, för utmaningar.³² I olika tider har så olika diskurser varit rådande på grund av att olika 'sanningar' har premierats och upprepats av människor som har haft olika motiv och världsbild.

2.1.2 Analysverktyg

I min analys utgår jag från de verktyg som Veselinka Möllerström och Jacob Stenberg rekommenderar för forskning inom organisationskommunikation i antologin *Kvalitativa strategier i strategisk kommunikation*.³³ Inledningsvis konstaterar de att Foucault själv menade att hans teorier om diskursens utformning kunde användas som analysverktyg på lite olika sätt beroende på ens material och undersökning, varefter de presenterar ett antal av diskursanalysens centrala termer som enligt dem är användbara inom kommunikationsstudier.³⁴ Dessa begrepp, som bildar grunden för min diskursanalys, är UTESTÄNGNINGSMEKANISMER, SUBJEKTET och MÖJLIGHETSVILLKOR.

UTESTÄNGNINGSMEKANISMER kan sägas vara det som bidrar till att definiera diskursens yttre gränser – vissa faktorer, såsom samhällets föreställningar om vad som är förnuft eller vad som är sanning, grundar sig på vad som är accepterat inom den rådande diskursen och uttalanden som uppfattas som hotande av de som kontrollerar diskursen stängs därför i regel ute från den diskursiva gemenskapen genom att de kategoriseras som vansinniga eller osanna.³⁵ Det finns därtill inbyggda förbud i diskursen mot saker som inte får sägas och som således är tabu i samhället.³⁶ Vad som är förbjudet att yttra varierar beroende på situation, men enligt Foucault finns alltid någon sorts yttre gräns närvarande: "[a]lla vet att man inte får säga allt, att man inte kan tala om vad som helst när som helst och, slutligen, att inte vem som helst får tala om vad som helst".³⁷ Genom dessa mekanismer sker i diskursen ett utestängande (det talar vi inte om), eller en "uppdelning och ett förkastande" (detta är normalt, det där är fel).³⁸

Foucaults analyser intresserar sig därtill för SUBJEKTETS plats i diskursen, det vill säga, vilka roller som olika individer tillskrivs och vilka grupper som helt exkluderas från samtalet.³⁹ Dessa kategoriseringar speglar i regel de uppfattningar kring olika egenskaper som återfinns i

³² Michel Foucault, *Diskursernas kamp* (Eslöv: Symposion, 2008) 181–82.

³³ Möllerström och Stenberg, "Diskursanalys".

³⁴ *Ibid.*, 130.

³⁵ Foucault, *Diskursens ordning*, 8–11.

³⁶ *Ibid.*, 7.

³⁷ *Ibid.*

³⁸ Möllerström och Stenberg, "Diskursanalys", 136.

³⁹ *Ibid.*, 138.

samhället, vilka i sin tur baseras på den rådande epistemologiska diskursen.⁴⁰ En diskurs har även tillhörande MÖJLIGHETSVILLKOR, en term som syftar på de nödvändiga betingelser utan vilka diskursens framväxt inte skulle ha varit möjlig.⁴¹ Vad som menas med att diskurser är betingade förklarar Möllerström och Stenberg på följande sätt: "de [alla former av diskurser] är beroende av olika faktorer för att framstå som sanna, legitima och berättigade".⁴² En sådan betingelse kopplad till diskursen som framställer städer som säljbara varumärken skulle exempelvis kunna vara att västerländska städer under 1900-talet omvandlades från industricentra till samlingsplats för innovativa entreprenörer.⁴³

En diskurs befästs genom att ord och fraser systematiskt upprepas i flera texter.⁴⁴ Vad som faktiskt undersöks i mitt material med ovan nämnda begrepp som utgångspunkt är därför vilken terminologi som återkommer eller som kan kopplas till alternativt ställas emot formuleringar på andra ställen i texterna. Även det som inte återfinns i källorna är dock intressant i en diskursanalys – för att avgöra vad som inkluderas eller framställs som möjligt i texterna är det hjälpsamt att fundera över vad som, utifrån det aktuella perspektivet, exkluderas eller utmålas som omöjligt.⁴⁵ Ibland uttrycks dessa motståndsförhållanden explicit, ibland döljs de genom att utelämnas och inte omnämnas alls. Utifrån ovan presenterade delar av diskursteorin har jag formulerat tre specifika analysfrågor som syftar till att hjälpa mig att identifiera diskurser i materialet; dessa presenteras i avsnitt 4.1.

2.2 Inramning

Inramning kommer från engelskans *framing* – en term som har gått från att vara ett vardagligt ord till ett komplext vetenskapligt koncept som kan förstås och definieras olika beroende på forskningsdisciplin. Jag kommer i detta avsnitt att ge en kort överblick av begreppet för att sedan presentera den specifika teori som används i denna uppsats mer ingående. För att undvika hybridspråk i resten av texten väljer jag att ersätta termerna *framing/frames/to frame* med inramning/ramar/att rama in då dessa ord innehåller liknande konnotationer som de engelska och dessutom redan är etablerade i forskning som ligger i linje med min undersökning.⁴⁶ En av de första att använda sig av begreppet inramning i sin forskning var sociologen Erving Goffman som med hjälp av det utvecklade en analysmetod för att tolka

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Ibid., 132.

⁴² Ibid., 133.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Möllerström, "Malmös omvandling", 47–48.

⁴⁵ Möllerström och Stenberg, "Diskursanalys", 137.

⁴⁶ Johansson, "Visioner och verkligheter", 88.

social interaktion.⁴⁷ Hans bok på ämnet från 1974 är enligt honom själv ett försök att komma åt de ramverk som styr vår förståelse av omvärlden och undersöka hur dessa verkar under olika förhållanden.⁴⁸ Goffman kan sägas ha lagt en grund för inramningskonceptet, vilket sedan utvecklades vidare inom en rad olika discipliner.⁴⁹

Inom kommunikationsvetenskapen växte inramning sedan fram som en faktor vid analyser och två företrädare för denna forskningsgren är Kirk Hallahan och Robert M. Entman. Hallahan erbjuder i en artikel på ämnet en kärnfull beskrivning av hur inramning går till:

A frame essentially limits or defines a message's meaning. Both message creators and receivers are involved in the process. Frames reflect judgments made by message creators, who put information in either positive or negative frames, use particular semantic phrases, and tell stories using particular syntactical, thematic, or rhetorical devices.⁵⁰

Detta citat ger en första inblick i hur inramning kan förstås i förhållande till kommunikation, och i synnerhet relaterat till PR, vilket är Hallahans intresseområde. Inramning gör det alltså möjligt att framföra ett budskap på olika sätt beroende på hur avsändaren vill få informationen att framstå. Det handlar om att bygga en kontext kring budskapet som leder mottagarens förståelse i en viss riktning. Även om det är avsändaren som utformar ramen spelar även de ramar som mottagaren själv brukar utgå från in eftersom budskap lättare tolkas när de presenteras i en kontext som man är van vid, vilket gör målgruppsanalys till en central faktor för att kunna använda inramningar på ett medvetet och framgångsrikt sätt.

Viktigt att tillägga är att inramning inte nödvändigtvis har samma givna inverkan på alla typer av grupper – individer som redan är väl insatta i ett ämne visar generellt större motstånd när det gäller att acceptera inramningar som påtvingats dem.⁵¹ Detta innebär inte att ramen som används av avsändaren slutar verka, utan snarare att personer på grund av sina förkunskaper då besitter förmågan att se en ram för vad den är, en sorts vinkling av ämnet, och därför i just det fallet kan välja att hålla fast vid den inramning som stämmer bäst överens med deras världsuppfattning trots att avsändarens ram presenterar frågan annorlunda. Många människor har dock inte intresset eller möjligheten att sätta sig in i samtliga frågor som rör politiken eller

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Goffman, *Frame analysis*, 10.

⁴⁹ Karin Beland Lindahl, "Frame Analysis, Place Perceptions and the Politics of Natural Resource Management: Exploring a Forest Policy Controversy in Sweden" (avhandling, Uppsala universitet, 2008), 72.

⁵⁰ Hallahan, "Framing Theory", 361.

⁵¹ Robert M. Entman, "Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm", *Journal of Communication* 43, nr 4 (01 december 1993): 55, <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>.

samhället,⁵² och därför kan det ses som en viktig demokratisk uppgift att öka medvetenheten kring effekterna av att ämnen ramas in på olika sätt av personer i någon sorts maktposition.

Det är förhållandevis komplicerat att exakt redogöra för hur man går tillväga för att rama in ett budskap eftersom det handlar om strategier som påverkar texten men som förblir dolda för de flesta mottagare. Entman menar att de mest grundläggande aspekterna av inramning rör *selection* och *salience*, två begrepp som jag har valt att översätta till 'urval' och 'framskjutande'.⁵³ Som en övergripande förklaring av processen skriver han följande:

*To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation for the item described.*⁵⁴

Urvalet sker genom att utelämna information som skulle kunna vara relevant för mottagarnas förståelse, men som motsäger den tolkning av situationen som avsändaren vill framhålla, och i stället fokusera på aspekter som gynnar avsändarens intressen. Att få vissa delar av informationen att verka mer framskjutna görs till exempel genom att placera dessa delar på ett väl synligt ställe, upprepa dem och koppla dem till faktorer som redan är kända för mottagarna.⁵⁵ Inramningar används främst till att – genom att på olika sätt välja ut och skjuta fram vissa delar av budskapet så att mottagarna fokuserar på och minns just dessa delar – definiera ett problems kärna, identifiera problemets orsaker, ge en moralisk tolkning av situationen samt presentera lösningar.⁵⁶

Processen kan exemplifieras av den amerikanska diskursen om krigsföring. Budskapet att det var rätt av USA:s militär att invadera Irak 2003 skulle, med dessa strategier i åtanke, kunnat ha ramats in av regeringen både som en handling som baserades på demokratiska och frihetliga värden, då den syftade till att befria Iraks befolkning från en diktatur, och som en åtgärd med ekonomiska förtecken. Med tillräckliga kunskaper om vilka ramar som det amerikanska folket (och omvärlden) sympatiserar mest med kan regeringen så välja den inramning som flest människor föredrar och få ett större stöd från allmänheten än vad en annan ram hade gett, trots att det handlar om samma åtgärd. Man kan också tänka sig att situationen gentemot allmänheten ramas in som ett val mellan två alternativ (invadera Irak nu

⁵² Ibid., 56.

⁵³ Ibid., 52.

⁵⁴ Ibid. Författarens kursivering.

⁵⁵ Ibid., 53.

⁵⁶ Ibid., 52.

och lösa situationen eller vänta tills situationen eskalerar ännu mer och gå in i Irak då) när det även finns andra alternativ (exempelvis inte invadera Irak överhuvudtaget), men för att 'radera' det tredje alternativet från diskursen tillåts endast de två alternativ som i någon mån är gynnsamma för avsändaren att diskuteras offentligt. Ramanalyser har nämligen visat att detta var precis vad som verkade pågå i media inför Kuwaitkriget.⁵⁷

Hallahan betonar genomgående hur användbar kunskap om inramning är för både teoretiker och praktiker inom PR och kommunikation då den centrala uppgiften inom detta yrkesområde är att använda språkliga redskap till att formulera budskap för att få dem att uppfattas på ett önskvärt sätt eller kontextualisera information så att den kan kopplas ihop med mottagarnas egna ramar.⁵⁸ Denna uppfattning understöds av Entman som även lyfter vikten av medvetenhet kring ramar när det gäller kommunikation inom politiken samt i media och samhället i stort: "[f]raming in this light plays a major role in the exertion of political power, and the frame in a news text is really the imprint of power – it registers the identity of actors or interests that competed to dominate the text".⁵⁹

Entmans uttalande skulle kunna få någon att fråga sig vari den specifika skillnaden egentligen består mellan ramar och diskurser, eftersom den rådande diskursen i media enligt Foucault också kan visa på vem som besitter den ideologiska makten i samhället.⁶⁰ Jag menar dock att det finns faktorer som skiljer de båda begreppen åt och att de tillsammans kan frambringa en mer flerdimensionell analys av mitt ämne. Båda koncepten utgår, vilket nämns ovan, från en socialkonstruktivistisk världssyn, det vill säga, att vår bild av verkligheten konstrueras genom social interaktion.⁶¹ Båda kan vidare definieras som en sorts underliggande strategier som syftar till att forma språket på ett visst sätt och därigenom även vår förståelse av faktorer i omvärlden. Däremot verkar fenomenen på skilda nivåer på så sätt att olika ramar kan konstrueras inom samma diskurs – om diskursen är arenan så skulle ramarna kunna ses som de vapen som står till slagskämparnas förfogande.

För att återgå till krigsanalogin går det att föreställa sig att en invasion av en annan stat även kan ramas in som förkastlig baserat på föreställningen om att krigsföring i sig alltid är fel, och om en sådan inramning aldrig figurerar i media kan detta enligt Entman bero på att den av

⁵⁷ Ibid., 55.

⁵⁸ Hallahan, "Framing Theory", 363.

⁵⁹ Entman, "Framing", 55.

⁶⁰ Foucault, *Diskursens ordning*, 8.

⁶¹ Hallahan, "Seven Models", 206; Möllerström och Stenberg, "Diskursanalys", 127.

olika anledningar inte tillåts inom diskursen för offentlig debatt.⁶² Åsikten kan exempelvis ses som ett uttryck för naivitet, vilket kan sägas vara en sorts 'vansinne', och därför exkluderas den ramen från debatten genom utestängningsmekanismerna. Diskurs och inramning samverkar på så vis för att konstruera vår bild av verkligheten men diskursen verkar mer övergripande, även om det är möjligt för progressiva ramar att påverka den rådande diskursen i en viss riktning ifall de övertygar majoriteten av folket alternativt de styrande i samhället.

Ovanstående redogörelser har syftat till att ge en grundläggande förklaring av begreppet inramning och visa på att det i tidigare forskning finns en etablerad relevans för dessa teorier när det gäller att undersöka organisationers PR och kommunikation, vilket GU:s presentation av PCN/PH rimligtvis kan räknas som. Det har dock riktats kritik mot den tolkning av inramning som Hallahan och Entman förespråkar, något som jag anser viktigt att adressera i sammanhanget. Deras förståelse av begreppet är kopplat till den kognitiva psykologin,⁶³ och utvecklades för att undersöka människors beslutsfattande.⁶⁴ Forskare inom detta fält använder således teorier om inramning för att analysera individers förhållande till ramar i specifika situationer och kritiker menar att det i ett sådant perspektiv saknas ett fokus på ramars ursprung och generella komposition i interaktioner i samhället överlag.⁶⁵ Genom mina efterforskningar har jag medvetandegjorts om dessa invändningar men jag menar samtidigt att de inte påverkar min undersökning särskilt mycket då den främst syftar till att analysera just enstaka aktörers inramningar kopplat till ett specifikt ämne snarare än att genom observationer bygga en komplett teori om ramars funktioner i olika samhälleliga kontexter.

Genom att i min diskursanalys inkorporera de delar av inramningsteorin som presenteras ovan kan fler relevanta aspekter av uppsatsens övergripande ämne belysas och förstås. Eftersom en central funktion inom användningen av ramar rör framställningen av PROBLEMET och dess LÖSNINGAR, fokuserar min ramanalys på att granska hur denna process ser ut i förhållande till PCN/PH. En annan intressant faktor är vilken strategi aktörerna väljer i debatten när det gäller att förhålla sig till motståndarsidans inramning, då dessa val visar på vilka prioriteringar aktörerna har gjort i sin kommunikation. Därför granskar jag även i undersökningen hur man väljer att bemöta kontrasterande ramar i debatt-texterna. Relaterat till Beland Lindahls avhandling (se kapitel 3) undersöker jag vidare hur PLATSEN för förändringsprojektet ramas in

⁶² Entman, "Framing", 55.

⁶³ Hallahan, "Seven Models", 208.

⁶⁴ Entman, "Framing", 53.

⁶⁵ Beland Lindahl, "Place Perceptions", 21.

i kommunikationen och debatten,⁶⁶ då förståelsen av den fysiska miljön tycks vara en av tvistefrågorna bland de olika aktörerna i mitt material. Dessa idéer ligger till grund för de analysfrågor med koppling till inramning som listas under *Tillvägagångssätt* i kapitel 4.

2.3 Övriga begrepp

Eftersom ämnet som jag undersöker har beröringspunkter med många olika forskningsfält förhåller jag mig eller refererar till litteratur från ett flertal områden i uppsatsen, vilket bidrar till att skapa en flerdimensionell analys. Min ingång i undersökningen är ett intresse för offentliga verksamheters kommunikation av förändring, och i denna fras finns flera termer som kräver en förklaring eller definition för att mina val och förhållningssätt i analysdelen ska bli mer begripliga. Med stöd i teori från organisationskommunikation och strategisk kommunikation introduceras nedan den här uppsatsens perspektiv på *kommunikation*, *förändringskommunikation* och *offentlig verksamhet* eftersom just dessa termer är centrala för mina frågeställningar samt intressanta i förhållande till analysresultaten.

2.3.1 Kommunikation

Uppsatsens förståelse av kommunikation är även den inspirerad av socialkonstruktivismen. I stället för att se kommunikation som enskilda akter av informationsöverföring mellan en sändare och en mottagare, en process baserad på grundantagandet att överförda budskap i regel består av objektiv information som tolkas på samma sätt av båda parter,⁶⁷ utgår jag i denna undersökning från synsättet att kommunikation är meningsskapande. Kommunikation som meningsskapande betyder att en (någorlunda) gemensam förståelse av ett budskap endast kan uppnås genom kontinuerlig dialog mellan individer eftersom det är i social samverkan som vi människor skapar vår verklighetsuppfattning.⁶⁸ Detta innebär även att förändringsprocesser inte går att separera från kommunikationen av desamma – tolkningen av ett förändringsinitiativ påverkas av mottagarnas förståelse av andra faktorer i omvärlden och olika grupper kommer därför att tolka förändringen olika.⁶⁹

2.3.2 Förändringskommunikation

Förändringskommunikation är en del av forskningsfältet organisationskommunikation som har ökat i popularitet de senaste decennierna där syftet är att undersöka hur kommunikationen verkar i förändringsprocesser.⁷⁰ Forskningen fokuserar i regel på internkommunikation och på

⁶⁶ Ibid., 65.

⁶⁷ Heide, Johansson, och Simonsson, *Organisationer*, 29–31.

⁶⁸ Ibid., 33.

⁶⁹ Catrin Johansson och Mats Heide, *Kommunikation i förändringsprocesser* (Malmö: Liber, 2008), 20.

⁷⁰ Heide, Johansson, och Simonsson, *Organisationer*, 181.

frågor som "effektivisering och uppsägningar av medarbetare, sammanslagningar och uppköp, omorganisationer och ny inriktning med förändrade mål".⁷¹ Trots att det interna perspektivet dominerar ser många inom fältet organisationer som öppna system vars förändringar påverkar samt påverkas av omvärlden.⁷² Med anledning av att vissa forskare dessutom hävdar att intern och extern organisationskommunikation tjänar på att behandlas inom samma disciplin, då dessa kommunikationsformer i praktiken är svåra att särskilja,⁷³ menar jag att det externa perspektivet borde inkorporeras mer inom förändringskommunikation. I denna undersökning används exempelvis ibland 'intern kommunikation' för att syfta på GU:s egna kanaler eftersom dessa främst riktar sig till de egna medlemmarna, men bara det faktum att kanalerna är tillgängliga för allmänheten visar på att det inte handlar om en särskilt skarp, eller betydelsefull, indelning.

Catrin Johansson och Mats Heide väljer att dela upp de förhållningssätt till kommunikation i förändringsprocesser som förekommer inom forskningsfältet i tre olika kategorier. Den första av dessa utgörs av forskare som ser kommunikation som ett *verktyg* avskilt från organisationen som används för att förmedla information om en förändring till medarbetarna (jfr överföringssynen i avsnitt 2.3.1).⁷⁴ Inom den andra kategorin ses kommunikationen som en ständigt aktiv *process* där förståelsen av förändringar skapas genom mänsklig dialog och där det gäller att konstruera en berättelse om förändringen som inkluderar relevanta aktörer.⁷⁵ Den sista gruppen forskare behandlar kommunikation som ett medium för *social förändring*, det vill säga, där själva förändringsprocessen konstrueras i och med kommunikationen och forskning inom detta perspektiv inkorporerar ibland även inramning som en relevant faktor.⁷⁶ Min förståelse av förändringskommunikation tar avstamp i de två sistnämnda synsätten.

Det är svårt även för de som har studerat organisationsförändring länge att ge ett facit över lämpliga kommunikationsstrategier för organisationer i förhållande till förändring. Några centrala idéer som återkommer inom litteraturen när det gäller att sätta en förändringsprocess är dock att tidigt identifiera alla målgrupper som berörs av förändringen;⁷⁷ att

⁷¹ Ibid.

⁷² Mats Alvesson och Stefan Sveningsson, *Förändringsarbete i organisationer: om att utveckla företagskulturer* (Stockholm: Liber, 2014), 35.

⁷³ Johansson, "Organizational Communication", 94–95.

⁷⁴ Johansson och Heide, *Förändringsprocesser*, 28.

⁷⁵ Ibid., 30–33.

⁷⁶ Ibid., 33–35.

⁷⁷ Ibid., 186.

förankra processen hos relevanta aktörer för att undvika oro och ryktesspridning;⁷⁸ att skaffa beredskap för att kunna bemöta olika gruppers känslomässiga reaktioner så att dessa kan omformas till en gemensam förståelse;⁷⁹ samt att investera i kommunikationsarbete då det innebär kostnader som har visat löna sig.⁸⁰

En stor del av litteraturen som rör förändringskommunikation lägger sitt största fokus på att undersöka förändringar av en mer konceptuell karaktär såsom införeling av nya visioner, riktlinjer och rutiner.⁸¹ Dessa faktorer ligger inte helt i linje med förändringsprojektet som jag undersöker men jag menar ändå att detta fält går att koppla till mitt uppsatsämne utifrån synen på förändringsprocesser som återfinns i Sara von Platens avhandling om organisationskommunikation.⁸² Däri används Mintzberg och Westleys definition där organisationsförändringar placeras på en bredare skala som innefattar alltifrån strikt konceptuella förändringar såsom implementering av visioner till mer konkreta handlingar som rör byggnader och utrustning,⁸³ vilket visar att även byggprojekt inom organisationer kan förstås i termer av förändringskommunikation. En forskningsinriktning inom fältet intresserar sig dessutom för "skillnader i kommunikationen över tid och *mellan grupper* och miljöer",⁸⁴ och då detta de facto är det centrala i min undersökning orelaterat till huruvida man talar om ett bygge eller om nya riktlinjer ser jag häri ytterligare en relevans för min analys. Teorier om förändringskommunikation återfinns därför som en aspekt i analysfrågorna (se avsnitt 4.1).

2.3.3 Offentlig verksamhet

En aspekt som ofta har förbisetts inom organisationskommunikation är den offentliga sektorns särdrag; detta vill dock kommunikationsvetarna Magnus Fredriksson och Josef Pallas lyfta då sådan verksamhet enligt dem lyder under specifika villkor som påverkar hela organisationen.⁸⁵ I deras översikt över den offentliga sektorns särdrag konstateras att dessa organisationer är *politiskt styrda*, vilket minskar deras självbestämmande när det gäller saker som organisationsmål, och vilket i regel också innebär att en del av deras uppdrag och *raison*

⁷⁸ Ibid., 185.

⁷⁹ Ibid., 190–91.

⁸⁰ Ibid., 209.

⁸¹ Ibid., 44.

⁸² Sara von Platen, "Intern kommunikation och meningsskapande vid strategisk organisationsförändring: en studie av Sveriges television" (avhandling, Örebro universitet, 2006).

⁸³ Ibid., 30–31.

⁸⁴ Johansson och Heide, *Förändringsprocesser*, 36. Min kursivering.

⁸⁵ Magnus Fredriksson och Josef Pallas, "Characteristics of Public Sectors and Their Consequences for Strategic Communication", *International Journal of Strategic Communication* 10, nr 3 (26 maj 2016): 149, <https://doi.org/10.1080/1553118X.2016.1176572>.

d'être är att bidra till lösningen av problem i samhället.⁸⁶ Det kan även ofta förekomma motsättningar mellan olika delar av organisationens riktlinjer, såsom förväntningar om att både vara effektiva och noga uppfylla demokratiska principer, vilket skapar svårigheter både för den dagliga verksamheten och det övergripande kommunikationsarbetet.⁸⁷

En annan källa till konflikter inom offentlig sektor kan vara att en viss *profession* spelar en såpass central roll för verksamheten att de besitter ett omfattande inflytande och således har makten att i praktiken forma organisationen utefter sina egna intressen som grupp.⁸⁸ Situationen kompliceras ytterligare av att offentliga organisationer utöver sina anställda har förhållandevis *många sorters intressenter* att ta hänsyn till – politiska beslutsfattare, andra offentliga organisationer, media, berörd allmänhet, för att nämna några – kombinerat med ett genomgående krav på *transparens*.⁸⁹ Angående transparenskravet, som i Sverige kan kopplas till offentlighetsprincipen, konstaterar Fredriksson och Pallas att "different stakeholder groups might be entitled to take part in the preparation and/or decision making regarding certain matters or be entitled to be informed before a decision is made",⁹⁰ vilket innebär att organisationer inom offentlig sektor i regel behöver utforma sitt beslutsfattande och kommunikationsarbete på ett annat sätt än privata aktörer. Denna infallsvinkel framstod som såpass central för ämnet att ett avsnitt i analysen fick upptas av att undersöka GU:s kommunikation i förhållande till villkoren för offentlig verksamhet.

2.4 Materialurval

Efter att ha avgränsat mitt ämne bedömde jag att för att kunna uppfylla uppsatsens syfte behövde jag undersöka både GU:s kommunikation kring projektet och hur frågan har debatterats i massmedia. För att utröna hur GU:s ledning har talat om ämnet sökte jag mig till universitetets egna kanaler: medarbetartidningen GU Journalen, Humanistens interna nyhetsbrev HumNytt samt hemsidorna gu.se och hum.gu.se. Jag började med att förbehållslöst gå igenom rubrikerna i alla nummer av GU Journalen utgivna mellan 2010 och 2017 för att kartlägga var PCN/PH omnämndes. Detta ansåg jag vara en rimlig tidsmarginal för att säkerställa att jag inte missade något relevant. Det framkom snart att projektet började förekomma i intern-media 2012; jag använde därför detta år som utgångspunkt i resten av materialjakten. I fakultetshemsidans arkiv för HumNytt saknades nummer från 2015 och

⁸⁶ Ibid., 150.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ Ibid., 151.

bakåt på grund av byte av webbplattform men efter mailkorrespondens med Humanistens mycket hjälpsamma fakultetswebbansvariga fick jag även tillgång till nummer av HumNytt från 2012 och framåt. Här gjorde jag en liknande genomgång av rubriker i alla nummer publicerade mellan 2012 och 2017 för att hitta omnämningen av PCN/PH. På hemsidorna gick jag i samma syfte igenom rubrikerna i nyhetsarkivet mellan 2012 och 2017.

Efter ovanstående genomgång stod det klart att PCN/PH som ett färdigt projekt först lyftes hösten 2013. Från detta startskott figurerade en grupp av återkommande aktörer i materialet som jag har valt att kalla 'representanter för GU', även om gruppen inte endast innefattar universitetsanställda. Huvudsaken är att den består av personer som har uttalat sig i media om projektet i egenskap av dess företrädare och därför kan sägas ingå i eller kopplas till den övergripande diskursen som GU för kring projektet. Personerna som ingår i gruppen är Pam Fredman, dåvarande rektor vid Göteborgs universitet; Margareta Hallberg, dåvarande dekan vid humanistiska fakulteten; Mats Andrén, Humanistens dåvarande prodekan; Johan Öberg, projektledare för Campus Näckrosen från 2014; samt Birgitta van Dalen, regiondirektör Akademiska Hus. Jag har valt att exkludera Björn Siesjö, stadsarkitekt i Göteborg, och Agneta Hammer, stadens dåvarande stadsbyggnadsdirektör, från gruppen trots att båda uttalar sig om och har koppling till projektet, då mitt fokus är universitetets (samt, i egenskap av byggpartner och ägare av universitetsbyggnaderna, Akademiska Hus) gestaltning av PCN/PH. En kartläggning av olika uppfattningar till projektet inom organisationen Göteborgs stad rymms således inte inom ramen för detta arbete men skulle kunna utgöra en framtida undersökning.

När det gällde den omvärldsanalys som krävdes för att få fram relevant material ur massmedia valde jag ut ett antal för ämnet centrala nyckelord (Campus Näckrosen, Göteborgs universitet och Projekt Humanisten) som fick guida mina efterforskningar. Jag använde mig av sökmotorer såsom universitetsdatabaser och Mediearkivet samt tog hjälp av Göteborgs universitets mikrofilmsarkiv för dagstidningar för att hitta artiklar som inte fanns bevarade digitalt. För att sedan hjälpa mig att sälla bland samtliga insamlade texter och få fram ett väl avgränsat material som tydligt kunde kopplas till uppsatsens syfte och frågeställningar använde jag följande innehållsmässiga krav för alla mina källor:

- Källan ska innehålla en representant för GU som uttalar sig om projektet, alternativt en extern aktör som bemöter vad en representant för GU har sagt eller som gör ett uttalande om projektet som knyter an till andra källor. Kravet på att källan ska innehålla en representant eller annan relevant aktör syftar till att begränsa mitt material till

ställningstaganden som går att spåra till en identifierbar individ som deltar antingen i projektet eller i debatten med universitetet – således sållades pressmeddelanden och artiklar utan citat från sådana aktörer, uttalanden från park- och naturnämndens handläggare samt replikskiften med stadsbyggnadsdirektör Hammer bort i urvalet.⁹¹

- Källan ska ha publicerats någon gång under tidsperioden mellan lanseringen av projektet och byggstarten, det vill säga, mellan 2013 och 2016, då min undersökning intresserar sig för hur projektet som sådant presenterades och motiverades och inte för hur kommunikationen rörande själva byggarbetet har sett ut. Äldre artiklar i intern-media där projektet ännu inte har konkretiserats samt organisatoriska nyhetsbrev med praktisk information kring hur bygget fortlöper utgör därför inte en del av materialet.
- Uttalanden från representanter för GU eller externa intressenter ska röra projektets helhet och vision för att de ska gå att koppla till en större identifierbar diskurs. Artiklar där van Dalen kommenterar enstaka aspekter av bygget uppfyller ej detta krav.⁹²
- Uttalandena ska framställas tydligt och seriöst likt stilen i nyhetsartiklar och debattartiklar på grund av att min metodologi inte fokuserar på analys av litteraturvetenskapliga grepp; därför har jag uteslutit en nöjeskrönika om projektet som är skriven i en mer talspråklig stil samt innehåller litterära referenser och ironi.⁹³

Materialet som utkristalliserade sig efter sållningsprocessen består av fem texter från Göteborgs universitets kommunikationskanaler och femton artiklar med koppling till debatten om PCN/PH i Göteborgs-Posten. Jag har försökt att inta en kritisk hållning till materialet, därför vill jag påpeka att Göteborgs-Posten i sig också kan ses som en aktör i debatten även om de inte är föremål för analys i denna undersökning. Deras agenda har styrt vilka artiklar som har skrivits om projektet och vilka debatt-texter som har blivit publicerade. Det kan därför tyckas märkligt att jag har valt att använda GP som enda externa primärkälla och förlitat mig helt på deras rapportering när de, likt andra dagstidningar, kan ha egna politiska intressen och mål. I verkligheten dominerar dock GP dagsmedia i Göteborgsregionen till den

⁹¹ Se: Gunilla Grahn-Hinnfors, ”Nej till utbyggnad vid Näckrosdammen”, *Göteborgs-Posten*, 28 april 2015, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.84537>; Agneta Hammer, ”Viktigt med öppen process”, *Göteborgs-Posten*, 9 december 2013, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.615755>; Lars Kérila och Anders Hillgren, ”Ord och handling går i sår”, *Göteborgs-Posten*, 4 maj 2014, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.471169>.

⁹² Se: Grahn-Hinnfors, ”Campus Näckrosen”; Arne Larsson, ”Nya planer för Campus Näckrosen”, *Göteborgs-Posten*, 2 november 2015, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.159032>; Arvidsson, ”668 miljoner ska förvandla Humanisten”, *Göteborgs-Posten*, 25 februari 2016, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.385>.

⁹³ Se: Mark Isitt, ”Universitetet borde sikta högre”, *Göteborgs-Posten*, 22 december 2013, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.621628>.

grad att när jag sökte på PCN/PH via Mediearkivet och andra sökmotorer var det i princip endast länkar till Göteborgs-Posten som visades i resultaten, med undantag för branschtidningar och liknande som fokuserade på projektets byggtekniska aspekter. Dessutom har tidningen intagit en förhållandevis objektiv ställning i frågan på så sätt att de har låtit företrädare för olika ståndpunkter komma till tals både i nyhetsartiklar och på debattsidorna.

En problematik som kvarstår gällande valet av tidningsartiklar är Habermas urvalsbias som innebär att nyhetsmedia kan rapportera vinklat om händelser, vilket gör dem till bristfälliga informanter.⁹⁴ Mitt sätt att komma runt reportrarnas egna vinklingar har varit att fokusera på citat och referat i artiklarna snarare än rubriker, ingresser och övriga formuleringar vars upphovsperson är svår att identifiera, vilket jag anser gör källorna mer användbara i relation till uppsatsens syfte. En annan faktor som jag vill belysa är att det säkerligen finns intressenter som utgår från andra diskurser och som möjligtvis hade gestaltat projektet på ett annat sätt men som inte syns i media, antingen på grund av att de inte bereds utrymme eller för att de själva väljer andra kanaler. Detta kan tänkas gälla medarbetare som delar sina åsikter kring projektet i muntliga samtal med familj och vänner eller i chatmeddelanden till likasinnade kollegor, eller övriga personer ur allmänheten som, likt de högljudda bostadsägarna, också rör sig i parken men som av olika anledningar inte har möjlighet att engagera sig i motståndet eller publiceras på debattsidorna i stadens största dagstidning.

Målet med denna uppsats är dock inte att kartlägga hela stadens åsikter i frågan utan att undersöka hur olika mäktiga aktörer inför oss andra försöker gestalta ett omfattande offentligt bygge som påverkar och delvis bekostas av göteborgare, något som jag anser vara en viktig uppgift just på grund av att dessa skillnader avseende makt och privilegier finns. Eftersom jag ämnar skriva in mig i någon sorts kritisk tradition förefaller det väsentligt att genomgående i uppsatsen skapa en medvetenhet kring de olika maktfaktorer i samhället som påverkar vem som kommer till tals i media och vilka institutioners tolkningar som vi baserar vår verklighetsuppfattning på – ett perspektiv som kan kopplas både till diskursteori och idén om inramning. Därför intresserar jag mig främst för uttalanden som har haft en central plats i den externa debatten eller i universitetets kanaler, en avgränsning som i denna undersökning gör materialet relevant för uppsatsens övergripande syfte.

⁹⁴ Alexander Paulsson, ”Arenan och den entreprenöriella staden. Byråkrati, viljan att samverka och gåvans moraliska ekonomi” (avhandling, Lunds universitet, 2014), 43.

3 Tidigare forskning

Avgränsningen av forskning som är intressant i förhållande till den här undersökningen har inneburit ett omfattande arbete som har fört mig i flera riktningar. Detta kan bero på ett faktum som har upprepats vart jag än har vänt mig – att forskningsfältet som på något sätt rör kommunikation och organisation länge har varit tvärvetenskapligt i stället för samlat inom en disciplin och dessutom saknat en enande teori som är erkänd av alla, vilket har resulterat i ett relativt spretigt och svårdefinierat forskningsområde.⁹⁵ Enligt mina efterforskningar har själva projektet som undersöks i den här uppsatsen dessutom inte studerats från vetenskapligt håll tidigare. Jag har valt att fokusera på verk som antingen kopplar samman offentliga organisationer och *inramning* eller som undersöker *diskurser* inom offentlig verksamhet, eftersom dessa områden knyter an till uppsatsens ämne och primära teorier. Jag utgår från en svensk forskningshorisont eftersom förutsättningarna för offentlig sektor är något som ofta skiljer sig åt länder emellan.⁹⁶ Jag menar dessutom att för en undersökning av diskurser inom svensk offentlighet är – även i globaliseringens tidevarv – politiska, historiska och vetenskapliga faktorer i Sverige det mest relevanta underlaget.

En forskare som har tjänat som inspiration när det gäller att applicera Goffmans teorier på organisationskommunikation är Catrin Johansson. Hon menar att eftersom inramning handlar om att kontextualisera ett budskap så att det tolkas på ett visst sätt är det ett användbart begrepp både för kommunikationsteoretiker och praktiker inom public relations (PR).⁹⁷ Johansson konstaterar att inramning i viss mån har använts tidigare inom studiet av PR och internkommunikation men efterfrågar mer forskning om "how framing of corporate identity, values and brand is coordinated in internal and external communication".⁹⁸ Johansson argumenterar vidare för att forskningen om organisationskommunikation och public relations, som traditionellt sett har setts som två skilda discipliner, bör förenas eftersom dessa två områden i praktiken både har mycket gemensamt och mycket med varandra att göra.⁹⁹ Detta ställningstagande använder jag som utgångspunkt både i teoridelen och i analysavsnitt 4.5.

⁹⁵ Robert T. Craig, "Communication Theory as a Field", *Communication Theory* 9, nr 2 (01 maj 1999): 119, <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.1999.tb00355.x>.

⁹⁶ Fredriksson och Pallas, "Characteristics of Public Sectors", 151.

⁹⁷ Catrin Johansson, "Goffman's sociology: An inspiring resource for developing public relations theory", *Public Relations Review*, Special Issue on Social Theory, 33, nr 3 (01 september 2007): 278, <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2007.05.006>.

⁹⁸ *Ibid.*, 279.

⁹⁹ Johansson, "Organizational Communication", 94–95.

I sin avhandling från 2003 visar Johansson också konkret på Goffmans användbarhet inom området organisationskommunikation. Genom en kritisk diskursanalys utförd på intervjuer med organisationsmedlemmar undersöker hon hur anställda ser på sina organisationers visioner och fokuserar i analysen särskilt på Goffmans begrepp *framing*, *footing* och *face*, vilka hon översätter till "[s]amtalsramar, positionering och självbild".¹⁰⁰ Idén om samtalsramar används till att analysera skillnader i hur nya rutiner presenteras i olika sammanhang och hon finner att rutinerna ramar in olika beroende på sändare samt att dessa olika inramningar påverkar mottagarnas attityder till strategin.¹⁰¹ Johanssons undersökning rör, likt min, inramningarna av en organisationsförändring men då jag inte analyserar mottagarnas reaktion till ramarna blir det svårt att relatera hennes resultat till mina. Dock har Johanssons perspektiv på kommunikation inspirerat förhållningssättet i denna uppsats (se avsnitt 2.3.1).¹⁰²

Karin Beland Lindahl undersöker med hjälp av *frame analysis* olika aktörers förståelse av begreppet 'plats' i en politisk konflikt rörande naturresurser mellan invånare i Jokkmokks kommun och Statens fastighetsverk.¹⁰³ Situationen har beröringspunkter med händelserna som jag analyserar i denna uppsats – båda fall gäller en debatt om i vilken utsträckning den offentliga förvaltningen bör exploatera naturområden där de främsta aktörerna är organiserad allmänhet vs representanter för staten. Hon finner att konflikten grundar sig i kontrasterande inramningar av den geografiska platsen i allmänhet och av skogen i synnerhet, exempelvis på så sätt att urskog ramar in som en förnybar naturresurs av vissa aktörer och som en oersättlig miljö av andra.¹⁰⁴ Beland Lindahls idé om att problematisera plats som koncept och analysera hur den ramar in är något som jag inkorporerar i denna undersökning för att bidra till kartläggningen av hur platser konstrueras av olika aktörer i olika delar av Sverige.

Veselinka Möllerströms avhandling undersöker diakrona skiftningar i diskurser om Malmö Stad.¹⁰⁵ Det hon finner i sitt material är en stad som gått från att vara en förvaltning till en koncern med ett varumärke där den premierade invånaren är en flexibel kosmopolit.¹⁰⁶ Möllerströms förhållningssätt till begreppet diskurs baserat på Foucaults teorier om makt och kunskap har legat till grund för delar av min undersöknings teoretiska inriktning. Detsamma gäller metodologin och de diskursanalytiska frågeställningarna då avhandlingens syfte, att

¹⁰⁰ Johansson, "Visioner och verkligheter", 88–91.

¹⁰¹ Ibid., 336.

¹⁰² Ibid., 69–70.

¹⁰³ Beland Lindahl, "Place Perceptions", 21.

¹⁰⁴ Ibid., 323.

¹⁰⁵ Möllerström, "Malmö's omvandling".

¹⁰⁶ Ibid., 211–12.

förstå och analysera de bilder av en svensk storstad som konstruerats av dess ledande gestalter,¹⁰⁷ har beröringspunkter med denna uppsats. Möllerström beskriver dessutom entreprenörsdiskursens framväxt och begreppet "kunskapsstaden",¹⁰⁸ två koncept som har varit användbara för att kontextualisera mina analysresultat.

Jesper Falkheimers "Att gestalta en region" utgör en diskursanalys av medias sociala konstruktion av Öresundsregionen.¹⁰⁹ Författaren finner i materialet "en positiv, manlig, blågul, rödvit, refererande, konsensusartad och lokal Öresundsregion dominerad av näringslivsaktörer och politisk elit" som kan ses som "ett uttryck för den nationella tillväxtdiskursen" och lyfter det faktum att grupper som kvinnor och invandrare inte har beretts något diskursivt utrymme överhuvudtaget.¹¹⁰ Falkheimer slår vidare fast att analysens utfall stämmer överens med trenden i övrig forskning som rör representation i offentliga diskurser;¹¹¹ därför ser jag det som relevant att knyta an till dessa tidigare resultat i delen av min analys som gäller diskursivt frånvarande och närvarande för att klargöra om detsamma gäller i diskursen om PCN/PH.

Diskurser i Öresundsregionen har även behandlats av Hannah Dekker Linnros som utifrån bygget av Öresundsbron undersöker hur projektets motståndare tolkar bron och dess påverkan på miljön med hjälp av kritisk diskursanalys.¹¹² Avhandlingen finner att motståndsgupperingarna använder sig av tre olika diskurser i förståelsen av miljökonflikten – bron som ett hot mot den ekologiska mångfalden, bron som ett uttryck för ett samhälle där bilar och betong premieras samt bron som ett hot mot samhällets naturresurser.¹¹³ Här ser jag en rak linje till min uppsats både när det gäller ämnet och de inblandade aktörerna så för att fördjupa kunskapen kring diskurser som används av motståndare till stora förändringsprojekt inom offentlig verksamhet ämnar jag koppla mina analysresultat till vad som framkom i Dekker Linnros granskning av en liknande process för tjugo år sedan.

¹⁰⁷ Ibid., 15.

¹⁰⁸ Ibid., 18.

¹⁰⁹ Jesper Falkheimer, "Att gestalta en region: källornas strategier och mediernas föreställningar om Öresund" (avhandling, Lunds universitet, 2004), 16.

¹¹⁰ Ibid., 202.

¹¹¹ Ibid.

¹¹² Hannah Dekker Linnros, "Naturen, betongen och den goda jorden: Öresundsbron och motståndets diskurser" (avhandling, Lunds universitet, 1999), 3.

¹¹³ Ibid., 109.

Alexander Paulssons företagsekonomiska avhandling om vad han kallar "den entreprenöriella staden" erbjuder ytterligare en sorts framskrivning av offentliga diskurser.¹¹⁴ Vad som framkommer i hans analys är att "den entreprenöriella staden kan definieras på två sätt, dels genom viljan att förverkliga uppseendeväckande byggnadsprojekt, dels genom viljan att samverka i syfte att förverkliga dessa projekt".¹¹⁵ Paulsson redogör även för hur konceptet *governance* har använts för att beskriva de idéer härrörande från bland annat näringslivet om ett mer entreprenörs-artat sätt att styra samhällsutvecklingen som har utvecklats inom offentlig förvaltning sedan 1980-talet: "[a]ndra aktörer skulle involveras eller uppmuntras att ta egna initiativ [och p]olitiker och tjänstemän skulle förpassas till bakgrunden".¹¹⁶ *Governance* rör offentliga organisationers externa företaganden och samarbeten, och visade sig vara möjligt att koppla till mina resultat.

Eftersom jag inte har funnit någon tidigare undersökning som har använt sig av ett liknande angreppssätt som min uppsats har tanken med denna överblick varit att presentera verk som knyter an till olika delar av mitt syfte. Johansson utgår från ett internt organisationsperspektiv i förhållande till diskursiva framställningar och inramningar; Beland Lindahl undersöker en konflikt mellan offentlig sektor och protesterande allmänhet över inramningen av plats; Möllerström ger en överblick över förändringar av diskursen inom en stads förvaltning; Falkheimer visar på ytterligare diskurser om offentligheten och hur dessa skrivs fram i nyhetsmedia; Dekker Linnros analyserar de diskurser som används av motståndare till ett stort offentligt byggprojekt och Paulsson kopplar slutligen diskurser om staden till teorier om *governance*. Genom att redogöra för dessa resultat anser jag ha gett en övergripande bild av hur forskningen om diskurser och inramningar i svensk offentlig förvaltning har sett ut de senaste åren. Min ambition är att bidra till fältet med insikter om offentliga organisationers diskursiva framställningar under 2010-talet i Göteborg genom att analysera ett universitets kommunikation kring ett för staden centralt förändringsprojekt samt kartlägga hur projektet har ramats in såväl internt som externt.

¹¹⁴ Paulsson, "Den entreprenöriella staden".

¹¹⁵ Ibid., 243.

¹¹⁶ Ibid., 46.

4 Analys

I en strävan att göra analysdelen så lättbegriplig som möjligt har jag delat in undersökningen i en rad olika avsnitt – först beskrivs analysens tillvägagångssätt och undersökningens analysfrågor presenteras, sedan erbjuds en översikt av debattens aktörer kategoriserade efter vilket 'läger' de tillhör, och i de efterföljande avsnitten redovisas resultaten. Både när det gäller de diskursiva framställningarna och inramningarna behandlar jag först materialet från GU:s interna kommunikation och sedan texterna från den externa debatten för att kunna göra jämförelser mellan universitetets praktiker i olika kontexter. I det sista analysavsnittet sätts resultaten från de föregående avsnitten i relation till förändringskommunikation i offentlig verksamhet och ytterligare en genomläsning görs av texterna utifrån detta specifika perspektiv för att fånga upp övriga intressanta aspekter. I slutet av varje avsnitt ges en kort sammanfattning av de resultat som har framkommit.

4.1 Tillvägagångssätt

För att kunna besvara de tre övergripande frågeställningar som presenteras i avsnitt 1.2 på ett systematiserat sätt har jag tagit fram specifika analysfrågor som på olika sätt knyter an till teorin – dessa frågor presenteras nedan. Uppsatsens första frågeställning operationaliseras i de analysfrågor som rör diskurs. Frågeställning nummer två besvaras med hjälp av analysfrågorna som handlar om inramning. Den sista frågeställningen intresserar sig för förändringskommunikation i offentlig verksamhet och har således koppling till analysfrågorna nedan på samma ämne.

- Diskurs

Vilka SUBJEKT förekommer i texterna vs. exkluderas?

Vad konstrueras som 'falskt' respektive 'vansinne' och utestängs från texterna?

(UTESTÄNGNINGSMEKANISMER)

Vilka betingelser i den sociokulturella kontexten kan tänkas ha möjliggjort texternas problembeskrivningar? (MÖJLIGHETSVILLKOR)

- Inramning

Hur ramar GU:s ledning in PLATSEN, PROBLEMET och dess LÖSNINGAR för sina organisationsmedlemmar?

Hur ramar de externa aktörerna respektive GU in PLATSEN, PROBLEMET och dess LÖSNINGAR inför allmänheten?

Hur bemöts kontrasterande ramar i debatten?

- Förändringskommunikation i offentlig verksamhet

Hur kan GU:s kommunikation av projektet kopplas till förändringskommunikation?

Hur kan förändringskommunikationen sättas i relation till GU:s roll som offentlig verksamhet?

När allt material hade samlats in genom tillvägagångssättet ovan, sorterats ut efter de nämnda kriterierna och kategoriserats utifrån avsändare började jag med att läsa igenom all text kronologiskt. I detta skede markerade jag passager eller ord som jag redan vid första anblick kunde koppla till mina frågeställningar. Därefter inleddes en mer systematisk genomgång där jag med fokus på en analysfråga i taget gick igenom de källor som tycktes mig relevanta i förhållande till just den frågan. De analysfrågor som baseras på diskursteorin applicerades på allt material eftersom diskurser bygger på intertextualitet och upprepning.

4.2 Översikt av aktörer

För att göra undersökningens relativt stora antal aktörer och texter mer överskådligt presenteras i detta avsnitt alla relevanta personer som förekommer i materialet tillsammans med deras roll och läger. Med 'roll' och 'läger' menar jag utifrån vilken position som aktörerna presenteras i texterna (det kan handla om yrkestitel, medlemskap eller uppdrag) respektive huruvida de representerar eller kritiserar projektet. Lägren har jag gett namnen Representanter för GU och Externa aktörer och det kan tilläggas att överlag håller representanterna från GU en gemensam linje medan de externa aktörerna är mer diversifierade och framför olika sorters kritik. Universitetsanställda som framför kritik mot projektet är något som förekommer på flera ställen i debatten – dessa räknas inte till lägret Representanter för GU på grund av att de i denna fråga opponerar sig mot universitetets hållning eller tillvägagångssätt, även om de i andra sammanhang kan ses som GU-representanter. I GU:s interna kommunikation förekommer endast representanter för GU medan det i den externa debatten deltar personer från båda läger.

4.2.1 Representanter för GU

- Pam Fredman, rektor vid Göteborgs universitet till och med 2016. Fredman figurerar (det vill säga, uttalar sig; inte omnämns) i två ledare i GU Journalen och i en artikel på universitetets hemsida (GU:s kommunikation) samt i en nyhetsartikel och två repliker i den externa debatten.

- Margareta Hallberg, dekan vid humanistiska fakulteten till och med 2016. Hallberg figurerar i en replik i den externa debatten.
- Mats Andrén, prodekan vid humanistiska fakulteten till och med 2016. Andrén figurerar en gång i HumNytt och i en artikel på fakultetens hemsida (GU:s kommunikation).
- Birgitta van Dalen (tidigare Hohlfält van Dalen), regiondirektör AH. van Dalen figurerar i två artiklar som återfinns i GU:s kommunikation.
- Johan Öberg, projektledare Campus Näckrosen från och med 2014. Öbergs position i den externa debatten är den mest anmärkningsvärda eftersom han i en debattartikel från 2013 uttalar sig i egenskap av företrädare för akademien Valand och kritiserar då projektet grundligt för att sedan år 2014 och 2016 figurera i en nyhetsartikel och en replik, nu i egenskap av Campus Näckrosens projektledare. Jag reagerade på detta när jag gick igenom materialet, vilket även medlemmar i Kommittén gjorde efter utnämningen,¹¹⁷ men jag har ingen vidare insyn i det interna förfarandet kring hans utnämning. Jag väljer att uppmärksamma situationen främst för att det är en intressant detalj i debatten och för att ytterligare undvika förvirring kring aktörerna i analysen.

4.2.2 Externa aktörer

- Anders Hillgren, medlem i Kommittén samt före detta länsantikvarie. Hillgren figurerar i en nyhetsartikel och tre debattartiklar.
- Bo Aronsson, medlem i Kommittén, ordförande i bostadsrättsföreningen Näckrosen och arkitekt. Aronsson figurerar i fyra debattartiklar.
- Bertil Lundberg, Lars Kérila och Fredrik Hultkrantz, medlemmar i Kommittén. Hultkrantz figurerar som medskribent i två debattartiklar medan Lundberg och Kérila gör detsamma i en annan.
- Göran Gårdfeldt, boende i området. Gårdfeldt figurerar i en nyhetsartikel.
- Daniel Bergqvist, nationalekonom och blivande civilingenjör i lantmäteri. Bergqvist figurerar i materialets första debattartikel och slutreplik.
- Ove Sernhede, professor i socialt arbete vid GU. Sernhede figurerar i två debattartiklar.
- Andrej Slávik, forskare och lärare vid GU och Chalmers. Slávik figurerar i den debattartikel där Öberg står som medförfattare.
- Johan Öberg, forskningsrådgivare akademien Valand. Se kommentar i avsnittet innan.

¹¹⁷ A. Hillgren m.fl., ”Dålig start”.

4.3 Diskurser om PCN/PH

Det insamlade materialet från universitetets egen kommunikation består av en webbartikel från 2013, två ledare i GU-Journalen skrivna av rektor Pam Fredman från 2015 respektive 2016 samt ett utdrag från HumNytt och en webbartikel som även de är från 2016. Från dessa källor har jag valt ut citat, referat och andra passager som har en representant för GU som tydlig avsändare (i Fredmans ledare är således all text som rör PCN/PH relevant eftersom hennes namn står som signatur för texten i sin helhet) och sedan markerat alla uttalanden däri som jag har ansett kunna hjälpa mig att besvara mina frågeställningar. Materialet som har hämtats från den externa rapporteringen kring PCN/PH består av tre nyhetsartiklar, från vilka jag likt tidigare har valt ut endast citat och tydliga referat. Därutöver har vi en rad debattartiklar samt några artiklar vars genre är lite oklar (Sernhedes texter återfinns till exempel på kultursidorna) – jag har dock valt att se alla dessa övriga tolv som debattinlägg då aktörerna står som avsändare för hela texten och de förhåller sig alla på något sätt till uttalanden som görs på andra ställen i debatten. Fem av källorna i det externa materialet innehåller representanter för GU och i de övriga tio återfinns olika externa aktörer.

Jag kommer att inleda med att undersöka vilka diskurser som GU:s ledning tycks använda sig av i universitetets egna kommunikationskanaler genom att analysera materialet med hjälp av Foucaults tre begrepp SUBJEKTET, UTESTÄNGNINGSMEKANISMER och MÖJLIGHETSVILLKOR. När det gäller att identifiera diskurser som används av universitetet i den externa debatten går jag, för att undvika att bli för repetitiv, inte in på samma detaljnivå som med GU:s interna kommunikation utan exemplifierar på ett mer övergripande sätt vad som skiljer sig mellan universitetets diskursiva praktiker i de olika kontexterna. Dessa resultat ställs sedan mot de generella mönster som jag har kunnat urskönja i de externa aktörernas diskurser.

4.3.1 Diskurser i GU:s interna kommunikation

För att ta reda på vilka SUBJEKT som skrivs in i ledningens interna kommunikation av PCN/PH började jag med att titta på vilka egennamn som förekommer i texterna. Representanterna för GU nämner inte själva ett enda personnamn i relation till projektet, dock refererar man till Akademiska Hus en gång. Ett annat namn som förekommer är Göteborg, och vid första anblick kan det tyckas märkligt att lyfta detta i förhållande till subjekt men faktum är att staden parallellt omnämns som en plats – "[v]år verksamhet har varit utspridd i Göteborg",¹¹⁸ och på samma sätt som man pratar om aktörer – "kan skapa stora mervärden

¹¹⁸ J. Hillgren, "Tog första spadtaget". Min kursivering.

[...] *för* staden Göteborg".¹¹⁹ Vi läsare förstår dock i regel att en stad består av människor och kan därför avkoda att man med denna metafor menar att stora mervärden skapas för stadens människor. Dessa flerfunktionella referenter är således inte särskilt märkliga men skapar en viss problematik i min undersökning eftersom jag försöker analysera både hur subjekt och plats beskrivs, men som olika kategorier. För att lösa detta dilemma har jag inte gått efter vad som brukar ses som en fysisk plats i vårt vardagliga tal utan fokuserat på hur olika saker har konstruerats diskursivt i materialet genom grammatisk kontext (jfr *i* respektive *för* Göteborg ovan) och låtit det avgöra vilka omnämnanden jag kategoriserar som subjekt respektive plats.

Andra platser som konstrueras som subjekt i materialet är universitetet, regionen och fakulteten, vilket knyter an till de pronomen som förekommer. När 'vi' används av aktörerna tycks det, av kontexten att döma, att syfta på organisationerna GU, Göteborgs stad och AH, alternativt endast på universitetet, som när rektor Pam Fredman skriver "vi som lärosäte".¹²⁰ Den enda som använder pronomen i första person singular är Fredman – hon säger vidare i en av ledarna att "min ambition är nu att se till att de [projekten] fortsätter att utvecklas positivt",¹²¹ och skriver på så sätt in sig själv som en central aktör i processen och bakom diskursen som används.

De grupper som omnämns av representanterna men som inte ingår i vi:et har oftast koppling till universitetet – studenter, lärare och personalen samt andra termer för samma grupper förekommer i alla texter och konstrueras genomgående som projektets intressenter och förmånstagare. Besökare, göteborgare och närboende nämns var sin gång i materialet och Fredman återkommer till att projektet dessutom är värdefullt för såväl regionen som Norden samt även i en nationell och internationell kontext, vilket gör frågan om exkluderade subjekt något svårbesvarad då samtliga människor på jorden kan sägas ingå i något av dessa begrepp. För att verkligen befästas inom en diskurs krävs dock upprepning av terminologi och utifrån det perspektivet framstår universitetets interna grupper som de centrala subjekten i kommunikationen, vid sidan av aktörerna själva.

¹¹⁹ Pam Fredman, "Näckrosen och Medicinareberget viktiga framtidsprojekt", *GU Journalen*, 12 maj 2015, åtkomstdatum 26 mars 2018, <https://issuu.com/universityofgothenburg/docs/gu-journalen3-2015/3>. Min kursivering.

¹²⁰ Ibid.

¹²¹ Pam Fredman, "GU:s arbetarroll en prioriterad fråga", *GU Journalen*, 23 september 2016, åtkomstdatum 26 mars 2018, <https://issuu.com/universityofgothenburg/docs/gu-journalen4-2016/2>.

Jag konstaterar att även om subjekten "alla berörda parter" och "grannar och närboende" nämns av Fredman i materialet,¹²² så görs detta först efter att boende i området har drivit en flera års lång kampanj i extern media bland annat rörande deras upplevda brist på dialog från universitetets sida och inte när projektet först presenteras i GU:s kanaler, vilket ger bilden av att de närboende inte sågs av projektaktörerna som en prioriterad målgrupp från början. Omnämmandet sker dessutom bara vid ett enda tillfälle, ett faktum som utifrån 'upprepningsprincipen' får uttalandet "det [är] viktigt att ha en dialog med alla berörda parter" att framstå som motsägelsefullt.¹²³ Jag anser det vidare relevant att lyfta vilka grupper som representanterna själva tillhör eftersom man på så vis kan belysa vem som bereds utrymme att uttala sig om samt utforma ett såpass prestigefyllt stadsomvandlingsprojekt, vilket i förlängningen berättar vilka som får vara med och forma stadsrummet. Avsändarna i GU:s interna kanaler tycks vara två kvinnor (Fredman och van Dalen) och en man (Andrén); en bild som står något i kontrast mot Falkheimers redogörelse för dominansen av män i den gestaltande kommunikationen kring Öresundsregionen, även om avsaknaden av invandrare är densamma.¹²⁴ Det är dock svårt att dra ytterligare slutsatser utifrån ett så begränsat underlag.

När det gäller UTESTÄNGNINGSMEKANISMER i materialet från de organisatoriska kommunikationskanalerna förekommer knappt några exempel på vad man vill definiera sig i motsats till, vilket skulle kunna bero på att källorna kan likställas vid pressmeddelanden och ledare, och att man däri helst fokuserar på att föra fram sin egen vision snarare än förhålla sig till en eventuell motståndarsida. Det enda tillfället där man explicit nämner vad projektet inte står för är vid invigningen av Projekt Humanisten – här lyfter man det positiva i att för en gångs skull satsa på ett humanistiskt campus i stället för "medicinska", "tekniska" eller "naturvetenskapliga" sådana.¹²⁵ Detta kan inte riktigt kallas för ett utestängande eftersom den avvikande ståndpunkten behandlas inom diskursen men man skulle kunna hävda att förfarandet att bara satsa på de naturvetenskapliga utbildningarna framställs som fel och att det förkastas av avsändaren, om än på ett förhållandevis mjukt sätt.

Det är även möjligt att utröna vad som implicit utestängs från eller förkastas i GU:s diskurs genom att fokusera på vad som konstrueras som 'sant' eller 'förnuftigt' i materialet. Något som genomgående lyfts fram är att projektet har baserats på universitetets egna behov: "projektet

¹²² Fredman, "Näckrosen och Medicinareberget".

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Falkheimer, "Gestalta en region", 202.

¹²⁵ J. Hillgren, "Tog första spadtaget".

utgår från universitetets behov av verksamhetsutveckling";¹²⁶ "[m]in ambition är nu att se till att de [projekten] fortsätter att utvecklas positivt, i första hand till gagn för vår egen verksamhet";¹²⁷ "Projekt Humanisten är efterlängtad [...] och här på Humanisten har vi varit trångbodda länge".¹²⁸ Att grunda ett projekt i en dokumenterad efterfrågan eller behovsanalys är något som de flesta anser vara förnuftigt; det intressanta här är dock att man endast verkar ha utgått från *ett* perspektiv i behovsanalysen, det vill säga, sitt eget. Övriga potentiella intressenter såsom närboende, eller den biologiska miljön i sig, omnämns aldrig i en kontext som rör deras specifika behov. *Miljö* i den bemärkelsen förekommer inte i kommunikationen utan nämns endast av van Dalen i betydelsen *utbildningsmiljö*, vilket betecknar miljön på universitetet – "en väl genomtänkt kunskapsmiljö" eller "moderna undervisningsmiljöer".¹²⁹ På detta vis framställs det mellan raderna som närapå 'vansinnigt', och om inte annat onödigt, att utforma PCN/PH utifrån andra intressenters behov vid sidan av universitetets egna.

För att kunna utröna ursprunget för universitetets diskurs krävs ytterligare några exempel på vad som kännetecknar den. Fredman och Andrén upprepar exempelvis i materialet att deras projekt utgör en "omfattande" och "strategisk satsning",¹³⁰ vilket framställer dem själva som *entreprenörer* som vågar satsa stort för att vinna, och dessutom mycket lyckade entreprenörer då en strategisk satsning per definition bör ge stor avkastning. Denna tolkning ligger i linje med Möllerströms avhandling, där hon menar att utbildningsverksamheter mer och mer utgår från en "entreprenörsdiskurs".¹³¹ Att använda ett entreprenöriellt tankesätt innebär enligt henne att premiera "risktagande och innovation",¹³² och ur ett sådant perspektiv blir det helt enkelt inte intressant (då det knappast kan ses som lönsamt) att fokusera på några grannars invändningar om naturvärden som bör bevaras.

Entreprenörsperspektivet kan dessutom kopplas till idén om *tillväxt*. Teman som jag finner i materialet är att projektet har relevans för "framtiden",¹³³ och att man genom det vill "utveckla" universitetet,¹³⁴ vari jag läser in tankar om linjär utveckling och konstant tillväxt. Det går också att finna mer direkta formuleringar med anknytning till dessa uppfattningar, såsom att PCN/PH kommer att öka universitetets "attraktionskraft" och "stärka Göteborg som

¹²⁶ Fredman, "Näckrosen och Medicinareberget".

¹²⁷ Fredman, "GU:s arbetarroll".

¹²⁸ J. Hillgren, "Tog första spadtaget".

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ Se exempelvis: Fredman, "Näckrosen och Medicinareberget".

¹³¹ Möllerström, "Malmös omvandling", 20.

¹³² Ibid., 19.

¹³³ Fredman, "Näckrosen och Medicinareberget".

¹³⁴ Schützer, "Unik kunskapspark".

kultur- och kunskapsstad".¹³⁵ Detta knyter an till Falkheimers undersökning av mediabilden av Öresundsbron där kultur kopplades ihop med en regional tillväxtdiskurs;¹³⁶ skillnaden är att de kulturella aspekterna där sågs som hämmande för tillväxten medan de här framhålls som det som främjar den. Jag finner även i materialet explicita referenser till begreppet *kunskapsstaden* som Möllerström avhandlar i förhållande till gestaltningen av Malmö stad. Ordet så som det har använts i Malmö grundar sig också på entreprenördiskursen, och präglas paradoxalt nog av en *ahistoricitet*,¹³⁷ det vill säga, ett slags förkastande av traditionella kunskaper, något som känns igen från GU:s framtidsinriktade kommunikation. Representanterna för GU talar nämligen endast om projektet i sin helhet i termer av presens och futurum och ingen koppling bakåt till ett större historiskt perspektiv återfinns.

Efter att ha knutit källornas innehåll till andra etablerade diskurser kommer jag nu att gå närmare in på vilka betingelser som kan ha möjliggjort dessa diskursiva framställningar. Då jag har funnit flera centrala kopplingar till Möllerströms analysmaterial framstår vissa betingelser som hon lyfter som relevanta även för mina källor. En sådan betingelse är krisen som uppstod för industristäder i väst för snart ett halvt sekel sedan när den sortens traditionella tillverkning inte längre var tillräckligt gynnsam för att bära ett helt lands välfärd; här uppkom då en ny inriktning både för välfärdsstaterna och deras städer vilket innebar ett större fokus på *marknadsekonomisk logik* och entreprenöriella perspektiv med syftet att skapa en starkare ekonomisk utveckling grundad på moderna företagsideal.¹³⁸ Utvecklingen mot ökad *governance* inom offentlig sektor, som Paulsson lyfter i relation till den entreprenöriella staden,¹³⁹ lär också ha spelat in när det gäller GU:s konstruktion av ett 'vi' bestående av både myndigheter och bolag. Båda dessa utvecklingar ser jag som troliga MÖJLIGHETSVILLKOR för universitetets entreprenöriella språkbruk och arbetsätt.

Sammanfattningsvis framträder bilden av GU-ledningens kommunikation i organisationens egna kanaler som baserad på en entreprenördiskurs med fokus på tillväxt och framtiden vilket kan ha möjliggjorts av en framväxande marknadsekonomisk logik inom offentlig sektor. Aktörerna som ingår i vi:et är universitetet och (i synnerhet) dess rektor samt staden (det vill säga, stadsförvaltningen) och Akademiska Hus. De subjekt som skrivs fram som projektets främsta intressenter är universitetets egna medlemmar. Även andra grupper nämns

¹³⁵ Se exempelvis: Ibid.

¹³⁶ Falkheimer, "Gestalta en region", 181.

¹³⁷ Möllerström, "Malmös omvandling", 137.

¹³⁸ Möllerström och Stenberg, "Diskursanalys", 133–34.

¹³⁹ Paulsson, "Den entreprenöriella staden", 46.

kort, såsom göteborgare och närboende, dock inte tillräckligt mycket för att enligt mig befästas som centrala subjekt. Vad som utestängs från diskursen är alla perspektiv som inte är universitetets (eller Humanistens) samt den biologiska miljön och dåtiden.

4.3.2 Diskurser i den externa debatten

Det finns både likheter och intressanta skillnader när det gäller universitetets diskursiva framställningar internt respektive externt. Även i den externa debatten är universitetet det mest förekommande SUBJEKTET följt av dess organisationsmedlemmar (såsom studenter, lärare och forskare), vilka därför framstår som projektets främsta förmånstagare. Vi:et som konstrueras består antingen endast av GU eller av "akademin, näringslivet och den offentliga förvaltningen".¹⁴⁰ Detta är relevant i förhållande till de externa aktörernas debattinlägg dels på grund av att man i den offentliga kommunikationen väljer att inte riktigt inkludera andra intressenter och göteborgare som en del av gemenskapen kring projektet, dels på grund av att man aktivt framhåller samarbetet med staden och företagen – just bristen på dialog samt valet av inblandade aktörer är nämligen två av de saker som kritiserats starkast av motståndarsidan.

Likt internkommunikationen i föregående avsnitt nämns här de flesta övriga grupper i samhället i relation till projektet vid något tillfälle (boende, barn, besökare, politiker, o.s.v.). Dock sker detta endast enstaka gånger, vilket inte är tillräckligt för att subjekten ska framstå som centrala inom diskursen. Olika benämningar för personer boende i förorten inkluderas här i diskursen av projektledare Öberg – "människor med olika social bakgrund" och "människor med icke svensk bakgrund eller med dåliga socioekonomiska förutsättningar".¹⁴¹ Detta görs dock inte förrän projektet har kritiserats av externa aktörer för att bidra till just stadens segregation och de uppfattas därför inte riktigt som projektets ursprungliga prioriterade målgrupper. Övriga som lyfts fram mer här än i universitetets egna kanaler är Göteborg och göteborgare, vilket kan tyckas rimligt men det finns även en skillnad i hur dessa subjekt används i de olika typerna av källor. Medan projektet konstruerades internt av Fredman som något värdefullt som skulle gynna och skapa värden för potentiellt hela världen (se s. 31) framställs det här som något attraktivt som i stället kommer att hjälpa Göteborgs

¹⁴⁰ Pam Fredman, "Universitetets Campus Näckrosen stärker Göteborg", *Göteborgs-Posten*, 03 november 2013, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.601807>.

¹⁴¹ Johan Öberg, "Det är i city ...människor möts", *Göteborgs-Posten*, 19 maj 2016, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.1356598>.

universitet, Göteborg och göteborgarna i att konkurrera med andra städer och regioner då man enligt Fredman tävlar mot dessa i "tuff konkurrens" på "en global kunskapsmarknad".¹⁴²

Andra egennamn vid sidan av Göteborg som förekommer i materialet är Malmö i egenskap av förebild för Göteborgs planerade stadsutveckling, något som antingen skulle kunna tolkas som att Malmö stad är undantagen från de regioner som man konkurrerar med, eller som att de visar vägen i just denna tävlingsinriktade diskurs. Det enda personnamnet som nämns av aktörerna är Ove Sernhedes, vilket är intressant då representanterna från GU genomgående går i polemik även mot andra kritiker men utan att namnge dessa. Min tolkning av detta förfarande är att det blir viktigare än med utomstående kritiker att peka ut Sernhede som ensam aktör och därmed särskilja honom från universitetsledningens hållning för att minska risken att han ses som en legitim representant för universitetet i egenskap av anställd forskare. Relaterat till detta konstaterar jag att Fredman återigen utgör materialets enda 'jag' vilket skapar en bild av att hon talar för hela universitetet som således inte stämmer.

Konstruktionen av subjekt har nära samröre med diskursens UTESTÄNGNINGSMEKANISMER och jag finner delvis liknande utestängningar som i GU:s interna kommunikation. Miljön tillåts här ett något större utrymme – möjligtvis på grund av att universitetets underlåtande att ta naturen i beaktande är vad som kritiseras av flera i debatten – men den omnämns enbart som något som är till för att användas av människor i stället för att man framhåller dess egenvärde: "[v]i vill medverka till att [parken] förädlas. Det kan vara att utveckla barns lekmiljöer, att skapa nya gångstråk och attraktiva rekreationsplatser samt inte minst att göra den trygg och tillgänglig".¹⁴³ 'Sanningen' som här framställs är att miljön är till för människan medan uttryck för motsatta uppfattningar därmed utestängs från diskursen och kan ses som 'falska' eller 'vansinniga'. Denna hållning går i linje med Dekker Linnros undersökning av debatten kring bygget av Öresundsbron där förespråkarna genomgående utgår från antropocentriska "utvecklingsdiskurser",¹⁴⁴ medan ett mer ekologiskt perspektiv endast används av delar av motståndarsidan.¹⁴⁵

En intressant implicit utestängning sker genom följande formulering: "[u]niversitetet är ett nav i framtidens Göteborg genom forskning och högklassig utbildning, samverkan med omgivningen och en inbjudande attityd till *alla som vill utbyta erfarenheter och utveckla ett*

¹⁴² Fredman, "Näckrosen stärker Göteborg".

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ Dekker Linnros, "Betongen och den goda jorden", 57.

¹⁴⁵ Ibid., 108–09.

öppet samhälle".¹⁴⁶ Detta tycks innebära att alla med denna inställning torde se universitetets projekt just som *ett nav i framtidens Göteborg* och de som inte ser PCN/PH på det sättet, det vill säga, projektets kritiker, måste vara människor som inte *vill utbyta erfarenheter och utveckla ett öppet samhälle* och därför kan det tyckas vara förnuftigt av universitetet att inte heller inneha *en inbjudande attityd* gentemot dessa personer.

Då den övergripande terminologin är likadan internt som externt ser jag i stort sett samma MÖJLIGHETSVILLKOR för GU:s samtliga diskursiva framställningar. Man framhåller i den externa kommunikation ännu starkare samarbetet mellan myndigheter och näringsliv, vilket kan sägas vara ett tydligt uttryck för den utveckling inom offentlig sektor som möjliggjordes av *governance*-trenden.¹⁴⁷ Återkommer gör formuleringen 'kunskapsstad' som Möllerström analyserar i förhållande till Malmö stad och Öberg refererar dessutom explicit till Malmökommissionens rapport om Malmös stadsomvandlingsprojekt som en förebild för PCN/PH.¹⁴⁸ Detta ser jag som ett ytterligare tecken på att man skriver in sig i samma utvecklingsdiskurs som Malmö stad, vilket stärker tesen som lyfts på s. 34 om att de båda städernas diskursiva praktiker kan tänkas vara baserade på samma möjlighetsvillkor. Jag kopplar även referenserna till 2021 och Göteborgs 400-årsjubileum som förekommer i materialet till entreprenörstankar om att visa upp, 'branda' och sälja in ett varumärke, och de generella möjlighetsvillkoren som presenterades ovan tar sig på så sätt här ett specifikt uttryck relaterat till Göteborgs självpåtagna omvandling från industristad till evenemangsstad.¹⁴⁹

Vid sidan av GU:s diskursiva praktiker som har presenterats ovan lyfts nu de diskurser som återfinns i de externa aktörernas uttalanden och jag fokuserar då främst på de aspekter som skiljer lägren åt. Jämförelsen av GU:s ledning och de externa intressenterna kompliceras av kritikernas diskursiva heterogenitet vilket har tvingat mig att dela in de externa aktörerna i fyra något skilda förhållningssätt till projektet. Något som dock förenar de externa aktörerna är att samtliga som uttalar sig i media utifrån en egenkonstruerad position som intressent i förhållande till projektet är män, varav en absolut majoritet tycks vara äldre och svenska. Kön adresseras heller överhuvudtaget inte i deras texter vilket leder till att kvinnor och övriga identiteter i praktiken utestängs helt från narrativet om motståndet mot PCN/PH. Situationen

¹⁴⁶ Pam Fredman och Margareta Hallberg, "Humanisten behöver växa", *Göteborgs-Posten*, 22 juni 2015, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.105737>. Min kursivering.

¹⁴⁷ Paulsson, "Den entreprenöriella staden", 46.

¹⁴⁸ Öberg, "Det är i city".

¹⁴⁹ "Evenemang", Göteborg & Co, åtkomstdatum 30 april 2018, <http://goteborgco.se/destinationen-goteborg/evenemangsstaden/>.

liknar till stor del Falkheimers resultat som diskuterades i föregående avsnitt (se s. 32) men skiljer sig från sammansättningen av Dekker Linnros informanter från motståndarsidan där det fanns en mer jämn könsrepresentation.¹⁵⁰ Vad detta får för konsekvenser för motståndet eller debatten är svårt att avgöra men det är oavsett relevant att lyfta representation (eller bristen på sådan) i en analys av diskursiva praktiker.

Det första av de externa aktörernas fyra förhållningssätt företräds av Bergqvist i två debattartiklar samt av Hillgren och Gårdfeldt i artikeln där de intervjuas av GP:s reporter om projektet. Häri framställs Akademiska Hus tydligt som den 'skyldiga' aktören (då detta är SUBJEKTET som adresseras klart mest) vars agerande drabbar medborgare och parkbesökare, vilka konstrueras som de viktigaste intressenterna (Bergqvist betonar även hur projektet drabbar barnen, möjligtvis för att få intressenterna att framstå som än mer oskyldiga), medan politiker ses som de ansvariga som inte har levt upp till sitt uppdrag, det vill säga, att säga "nej till denna typ av förtätning innan det är för sent".¹⁵¹ Universitetets organisationsmedlemmar exkluderas dock från diskursen då de inte omnämns alls i dessa aktörers texter.

Vidare konstruerar man här förstörelsen av en för människor viktig park- och kulturmiljö som 'vansinne' och det framställs som en central 'sanning' i diskursen att området har arkitektoniska värden och är "klassat av regeringen som riksintresse".¹⁵² I anslutning till citatet konstaterar Hillgren att de inte är några "bakåtsträvare" utan att de enbart framhåller fakta – alltså representerar deras sida förnuftet och motståndarsidan UTESTÄNGS således som de 'vansinniga'.¹⁵³ Det är avsevärt större fokus på miljön än i GU:s kommunikation, dock utgår man även här från ett antropocentriskt synsätt då naturens värde sätts i förhållande till människorna som nyttjar den: "[a]llmänheten blir lurad och bestulen på *sin* mark. Parkbesökarna får inte *sin* grönyta tillbaka och *barnens* pulkabacke försvinner för alltid".¹⁵⁴ Man skulle exempelvis kunnat ha lyft den flora och fauna som förmodligen hotas av projektet men citatets possessiva pronomen visar tydligt att miljön ses som människornas resurs (dock inte AH:s). Perspektivet knyter an till en av Dekker Linnros motståndsdiskurser som bygger på en uppvärdering av naturresurser och använder förmedling av kunskap som strategi för att

¹⁵⁰ Dekker Linnros, "Betongen och den goda jorden", 50.

¹⁵¹ Bergqvist, "Våra fina parker".

¹⁵² Malin Clausson, "De kämpar för Näckrosdammen", *Göteborgs-Posten*, 13 november 2013, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.606166>.

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴ Bergqvist, "Våra fina parker". Min kursivering.

övertyga.¹⁵⁵ MÖJLIGHETSVILLKORET som hon däri lyfter, att synsättet härstammar från 1970-talets miljörelse,¹⁵⁶ kan så även ha möjliggjort Bergqvist, Hillgren och Gårdfeldts retorik.

En annan BETINGELSE för denna diskursiva framställning skulle kunna vara den svenska traditionen av lyckade medborgarinitiativ mot stora byggprojekt som både Bergqvist och Gårdfeldt refererar till (Gårdfeldt drev själv den kampanj som räddade Gamla hovrätten, ett av husen i parken, för ett par decennier sedan).¹⁵⁷ Dessa möjlighetsvillkor ligger även till grund för det andra förhållningssättet i debatten då det i stort sett använder sig av samma diskurs men med något annorlunda fokus. Hillgren samt flera andra oroade närboende bildar nämligen ett medborgarinitiativ mot PCN/PH och personer med anknytning till denna 'kommitté' skriver sedan fyra debattartiklar om projektet i GP. I deras texter konstrueras GU som det ansvariga SUBJEKTET något mer än AH. Det framhålls som 'falskt' att alla intressenter har fått göra sin röst hörd och att det skulle finnas något lagligt utrymme att riva Gamla hovrätten, dessutom ses det som 'vansinnigt' att projektet går i strid mot de kompetenser inom "hållbar stadsutveckling; sociologi, humanekologi, miljövetenskap, kulturvård med mera" som finns på GU.¹⁵⁸ Vad de gestaltar som förnuftigt är i stället om Humanisten "lever som de lär".¹⁵⁹ Argumenten kan relateras till diskurserna om *odemokratiska* projekt som kör över "*folkets röst*" och som förekommer hos vissa motståndare i Öresundsbrodebatten.¹⁶⁰

Det tredje förhållningssättet utgörs av Öberg och Sláviks debattartikel. De för delvis fram liknande kritik som tidigare grupper när det gäller samarbetet mellan universitetet och andra "aktörer i staden" samt fränkopplingen mellan GU:s projekt och "de diskussioner som pågår inom konst, humaniora och samhällsvetenskap".¹⁶¹ Dock ville jag analysera deras text separat för att se om jag i diskursen kunde urskönja någon anledning till att just deras kritik följs av en så omfattande reell konsekvens – det vill säga, att Öberg ett drygt halvår senare figurerar som projektets ledare. Den största diskursiva skillnaden jämfört med övriga kritikers texter är att parkbesökare och närboende här exkluderas ur gruppen av SUBJEKT som konstrueras som drabbade intressenter (de omnämns helt enkelt inte). I stället framhålls främst potentiella konsekvenser som ses som negativa för *universitetet* – att distansen mellan projektet och

¹⁵⁵ Dekker Linnros, "Naturen, betongen och den goda jorden", 79–80.

¹⁵⁶ Ibid., 68.

¹⁵⁷ Bergqvist, "Våra fina parker"; Claesson, "Kämpar för Näckrosdammen".

¹⁵⁸ A. Hillgren m.fl., "Dålig start".

¹⁵⁹ Anders Hillgren, Bo Aronsson, och Fredrik Hultkrantz, "Humanisterna borde leva som de lär", *Göteborgs-Posten*, 24 juni 2015, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.107663>.

¹⁶⁰ Dekker Linnros, "Betongen och den goda jorden", 97. Författarens kursivering.

¹⁶¹ Johan Öberg och Andrej Slávik, "Campus Näckrosen saknar tanke och innehåll", *Göteborgs-Posten*, 22 december 2013, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.621048>.

berörda institutioner motverkar "att skapa en stark akademisk miljö", att man missat ett tillfälle för samarbete med Chalmers arkitekter och att projektet medför ökade kostnader för konstinstitutionerna.¹⁶² GU kan således ha värvat Öberg för att undvika dessa konsekvenser.

Ett MÖJLIGHETSVILLKOR för Öberg och Sláviks externa torgförande av intern kritik kan tänkas vara professionernas mäktiga ställning inom offentlig sektor – på grund av organisationernas beroende av centrala yrkesgrupper besitter dessa i regel en inflytelserik position som tillåter dem att agera mer utifrån egna intressen.¹⁶³ I egenskap av universitetslektorer har Öberg och Slávik således större möjlighet att forma diskursen än studenter eller allmänheten; detsamma gäller Sernhede vars två artiklar utgör det sista förhållningssättet i debatten. Även Sernhede fokuserar på de negativa följder som PCN/PH kan leda till men utgår i stället från det sociala perspektiv som enligt honom helt har saknats i projektet. Han lyfter SUBJEKT som han menar exkluderas såväl från diskursen som från samhället – "de göteborgare som inte bor i stadens attraktiva och centrala delar" – och framställer det som 'vansinne' att lägga projektet i innerstaden och tro att det skulle motverka segregation, vilket Sernhede ser som GU:s uppdrag utifrån innehållet i deras Vision 2020.¹⁶⁴ Sernhede ser det som 'falska' idéer att universitet bör konkurrera med andra eller ta till samma retorik som Göteborg & Co. En annan BETINGELSE bakom Sernhedes diskurs kan vara forskningen som har visat att de senaste årens citysatsningar främst har ökat segregationen, särskilt i evenemangsstaden Göteborg.¹⁶⁵

Den främsta skillnaden mellan GU:s diskursiva framställningar och de som används av de externa aktörerna är att de förra håller sig till en entreprenörsdiskurs såväl internt som externt och de senare (bortsett från Öberg och Slávik som lyfter interna bevekelsegrunder) antingen använder ett demokratiskt/socialt medborgarperspektiv alternativt lägger fokus på kultur eller natur. Speciellt när det gäller invändningar utifrån den sistnämnda topiken bemöts dessa sparsamt av representanterna från GU och om de adresseras så är det på entreprenörsspråk – medan externa aktörer ramar in parken som ett *riksintresse* som bör *bevaras* och *skyddas* vill universitetet medverka till att parken *förädlas*. En likhet mellan lägren består dock i att alla parters argumentation baseras på ett antropocentriskt perspektiv. Det gäller även när naturen omnämns som riksintresse, då själva termen faktiskt hänvisar till något som är av intresse för riket och inte utifrån sitt egenvärde. Detta skulle kunna innebära att antropocentrism är ett av kännetecknen för samhällets övergripande rådande diskurs och att man utan det perspektivet

¹⁶² Ibid.

¹⁶³ Fredriksson och Pallas, "Characteristics of Public Sectors", 150.

¹⁶⁴ Ove Sernhede, "Universitetet är för hela staden", *Göteborgs-Posten*, 20 november 2013.

¹⁶⁵ Ibid.

riskerar att utestängas från samtalet och således inte publiceras i dagsmedia. För att bekräfta denna tolkning krävs dock vidare analyser på betydligt större material.

4.4 Inramningar av PCN/PH

En explicit inramningsstrategi i media är att använda rubriker och "pull-quotes" för att på så sätt skjuta fram en viss ram.¹⁶⁶ Som jag har nämnt tidigare har jag dock sållat bort metatext såsom rubriker, ingresser och bildtexter ur materialet för att i största möjliga mån få fram aktörernas egna diskursiva framställningar och inramningar, och jag kommer därför i min ramanalys att fokusera på de ramar som väljs ut och skjuts fram i nyhetsartiklarnas citat eller i ledarnas respektive debattartiklarnas brödtext. I det första avsnittet behandlas GU:s interna inramningar av PLATSEN, PROBLEMET och dess LÖSNINGAR i förhållande till byggprojektet, medan avsnitt 4.4.2 innehåller en analys av de två lägrens inramningar i den externa debatten och hur dessa ramar kontrasterar mot varandra.

4.4.1 Ramar i GU:s interna kommunikation

Den fysiska PLATSEN där PCN/PH är tänkt att ta plats nämns sparsamt av GU:s representanter i universitetets egna kanaler. Att det de facto ligger en park där i dag adresseras endast av van Dalen (AH) på följande sätt: "[g]enom byggnader och den fysiska miljön vill vi skapa en större attraktionskraft där parken har en central betydelse. Inte minst handlar det om att göra parken trygg och tillgänglig",¹⁶⁷ samt "[d]en nya byggnaden kommer att ge humanisterna moderna undervisningsmiljöer, gott om mötesplatser och en restaurang med en fantastisk utsikt över Näckrosdammen och Renströmsparken".¹⁶⁸ Man verkar alltså separera själva parken från byggprojektet genom att skjuta fram idén om att parken inte kommer att påverkas särskilt mycket av utbyggnaderna eftersom den är tänkt att i framtiden utgöra en fantastisk utsikt för humanisterna. Eller så väljer man att fokusera på att parken till och med kommer att förbättras i och med projektet och bli tryggare och mer tillgänglig, en inramning som implicit gör PCN/PH till LÖSNINGEN på PROBLEMET *otrygg miljö*. Utan att föregå kommande analysresultat för mycket påpekar jag att denna tanke inte delas av de externa aktörerna.

Platsen så som den ramas in av universitetet har i stället främst att göra med hur den kommer att se ut i framtiden när projektet är färdigt. Man talar då genomgående om en "mötesplats" eller "kulturell mittpunkt" som är *ny* och *attraktiv* samt *unik* för såväl regionen som hela

¹⁶⁶ Werner Joseph Severin och James W. Tankard, *Communication Theories: Origins, Methods, and Uses in the Mass Media*, 5. ed., International Ed (New York: Longman, 2010), 278.

¹⁶⁷ Schützer, "Unik kunskapspark"

¹⁶⁸ J. Hillgren, "Tog första spadtaget".

Norden.¹⁶⁹ På så sätt skjuts en mer meningsfull och spännande inramning av projektet fram inför organisationsmedlemmarna jämfört med om man bara skulle ha pratat om en stor ombyggnad av lokalerna, vilket möjligtvis hade gjort det svårare för många att gå med på alla omflyttningar och övriga störningsmoment i arbetet som krävs för att få till stånd den kulturella mittpunkten. Något som också sker i kommunikationen är en sorts 'omramning' (*reframing* på engelska)¹⁷⁰ av konceptet park – genom uttrycket "en park för humaniora, kultur och konst"¹⁷¹ skjuter man fram ett ord som är välkänt samt har positiva associationer för de flesta mottagare, associationer som sedan kan överföras på PCN/PH. GU:s inramning av platsen för projektet sker även ur ett större perspektiv genom att betona Näckrosens centrala placering i staden och rama in campuset som "en symbol för kultur- och kunskapsstaden Göteborg".¹⁷² Campuset blir ett kapitel i *berättelsen om kunskapsstaden* och således ett slags story-telling, vilket Hallahan menar är en avancerad form av inramning.¹⁷³

Projektet inramat som en LÖSNING på ett direkt PROBLEM återfinns tydligast i prodekan Andréns uttalanden om att institutionernas verksamheter tidigare har varit spridda runt om i staden på grund av Humanistens utrymmesbrist.¹⁷⁴ Problemet ramas så in som *trångboddhet* och lösningen som *nya större lokaler*. I övrigt hittar jag främst problemformuleringar som är mer vaga eller implicita – "[f]ör att vi som lärosäte ska vara relevanta även i framtiden, gäller det att vi vågar tänka stort, kreativt och nytt",¹⁷⁵ "projekten utgår från universitetets behov av verksamhetsutveckling"¹⁷⁶ och "[d]et är också en möjlighet att [...] utveckla attraktionskraften för såväl universitetet som för Göteborg".¹⁷⁷ Här ramas problemen in som en *brist på verksamhetsutveckling, nytänkande och attraktionskraft* vilket knappast kan lösas enbart genom större lokaler utan leder till att projektet ramas in som en *unik och nyskapande kulturpark*. Denna tolkning går även att applicera på van Dalens konstaterande om att gamla Humanisten redan var "en väl genomtänkt kunskapsmiljö men nu är det dags att uppgradera".¹⁷⁸ Inte heller här ligger fokus på *större lokaler* som lösning på *trångboddheten* utan på *uppgraderade lokaler*, vilket snarare kan tänkas lösa problemet *brist på nytänkande*.

¹⁶⁹ Se exempelvis: Fredman, "Näckrosen och Medicinareberget".

¹⁷⁰ Hallahan, "Seven Models", 229.

¹⁷¹ Fredman, "Näckrosen och Medicinareberget".

¹⁷² Ibid.

¹⁷³ Hallahan, "Seven Models", 207.

¹⁷⁴ J. Hillgren, "Tog första spadtaget".

¹⁷⁵ Fredman, "Näckrosen och Medicinareberget".

¹⁷⁶ Ibid.

¹⁷⁷ Schützer, "Unik kunskapspark".

¹⁷⁸ J. Hillgren, "Tog första spadtaget".

Vid ett tillfälle ramas problemet dessutom in som *samhället satsar bara på teknik och naturvetenskap* och den formuleringen kan också kopplas till lösningen *nyskapande kulturpark*.¹⁷⁹ Som sammanfattning av de inramningar av PCN/PH som skjuts fram mest av GU internt konstaterar jag först att den nuvarande fysiska platsen och parken får lite utrymme (det vill säga, den framställs inte som att ha med projektet att göra) och när man nämner den ramas parken in som *otrygg*. I stället fokuserar man på den framtida plats som projektet kommer att skapa, denna plats är en *unik och attraktiv mötesplats* inskriven i *kultur- och kunskapsstaden Göteborg*. Ordet 'park' används i detta sammanhang inte för att referera till den fysiska Renströmsparken, utan i betydelsen att projektet kommer att resultera i *en park för humaniora, kultur och konst*, möjligtvis för att skjuta fram bilden av att 'parken' kommer att finnas kvar intakt. Problemet ramas av en aktör in som *trångboddhet* vars lösning är *större lokaler* samt av två andra som *brist på nytänkande*, en formulering som i stället kräver lösningen *unik kunskapspark med moderna lokaler*.

4.4.2 Ramar i den externa debatten

Först i detta avsnitt behandlas universitetets kommunikation genom att jag presenterar de ramar som GU använder i den externa debatten men som inte återfanns i deras interna kanaler (se föregående avsnitt). Därefter redogör jag för mina kategoriseringar av de externa aktörernas inramningar av PLATSEN, PROBLEMEN och LÖSNINGARNA i förhållande till projektet. Slutligen går jag in på hur de olika lägren bemöter varandras ramar. När det gäller GU:s inramningar i dagsmedia är det mesta sig likt från vad som kom fram i analysen av det interna materialet; ett par skillnader har dock framkommit. PLATSEN som en nutida park skjuts exempelvis fram tydligare här än i de organisatoriska kanalerna – Fredman benämner Näckrosparken/Renströmsparken vid namn och betonar fakultetens läge vid Näckrosdammen.¹⁸⁰ Parken benämns även som en "oas i Göteborgs centrum och ska så förbli", ändå säger man parallellt, vilket togs upp kort i förra avsnittet, att GU vill *förädla* parken.¹⁸¹ Återigen återkommer önskan om att göra den "trygg och tillgänglig",¹⁸² vilket tycks tyda på att även om parken är värd att bevara finns det förbättringspotential som universitetet kan hjälpa till med. Platsen ramas så in som en *imperfekt oas* som inte kommer att hotas av projektet utan endast *utvecklas och förädlas* genom den *framtida kulturparken*.

¹⁷⁹ Ibid.

¹⁸⁰ Fredman och Hallberg, "Humanisten behöver växa".

¹⁸¹ Fredman, "Näckrosen stärker Göteborg".

¹⁸² Ibid.

En inramning av PROBLEMET som enbart syns i GU:s externa kommunikation är *Göteborg som en segregerad stad* vars LÖSNING enligt projektledare Öberg är dels ett *ökat samarbete mellan stad och universitet*, vilket sker i och med PCN/PH,¹⁸³ och dels det planerade campusets läge då det har potentialen att *attrahera människor från olika stadsdelar till centrum*.¹⁸⁴ Projektet ramas således in som *integrerande*. En nyansskillnad är dessutom att problemformuleringen *trångboddheten kräver stora tillbyggnader* skjuts fram tydligare genom att även Fredman använder den.¹⁸⁵ De flesta citat utgår dock från inramningar som relaterar till projektet som ett *unik* och *innovativt* "kulturnav" som *binder ihop Göteborg*.¹⁸⁶

För att beskriva de externa aktörernas olika inramningar fann jag det användbart att utgå från kategorierna i avsnitt 4.3.2 (se s. 38–40), även om vissa av de fyra förhållningssätten ibland använder samma ramar. Det första förhållningssättet, vilket representeras av Bergqvists debattartiklar samt en nyhetsartikel där Hillgren och Gårdfeldt figurerar, betonar starkt inramningen av PLATSEN då hela deras retorik och kritik baseras på deras förståelse av denna. Här väljer man att lyfta en ram som är närapå identisk med universitetets *unik kulturpark* – "denna unika park- och kulturmiljö",¹⁸⁷ men med en helt annan referent, nämligen parken så som den är innan projektet och inte det framtida Campus Näckrosen. Som representanter för kultur skjuter man i stället fram "de kulturminnesförklarade byggnaderna",¹⁸⁸ eller "arkitektoniska värden" som finns där i dag.¹⁸⁹ Dessutom används beskrivningen "riksintresse" i förhållande till platsen,¹⁹⁰ vilket ramar in den som viktig inte bara för de närboende eller staden utan även för riket.

Ordet 'park' (i sin traditionella bemärkelse) skjuts fram genom att det används fjorton gånger i sammanhang som "ett av Göteborgs mest uppskattade parkområden", "mitt i bästa parkmiljö" och det redan nämnda "denna unika park- och kulturmiljö".¹⁹¹ Platsen ramas således in av dessa externa intressenter som ett *viktigt grönområde för parkbesökarna, staden och landet* samt *värdefullt kulturminne*, vilket innebär en tydlig motsättning mot universitetets ramar som

¹⁸³ Öberg, "Det är i city".

¹⁸⁴ Maria Olsson Äarlaht, "Så ska Näckrosen växa" *Göteborgs-Posten*, 04 augusti 2014, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.218280>.

¹⁸⁵ Fredman och Hallberg, "Humanisten behöver växa".

¹⁸⁶ Fredman, "Näckrosen stärker Göteborg".

¹⁸⁷ Bergqvist, "Våra fina parker".

¹⁸⁸ Ibid.

¹⁸⁹ Daniel Bergqvist, "Förtäta med förnuft, Pam Fredman", *Göteborgs-Posten*, 22 november 2013, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.609823>.

¹⁹⁰ Clausson, "Kämpar för Näckrosdammen".

¹⁹¹ Bergqvist, "Våra fina parker".

skjuter fram att parkmiljön går att utveckla och förädla. Här syns tydliga paralleller till Beland Lindahls analysresultat rörande inramningen av plats i en konflikt över naturresurser i norra Sverige där den berörda skogen för de protesterande medborgarna utgör ett ovanligt naturvärde som inte går att förnya, vilket står i kontrast till myndighetsrepresentanternas inramning av skogen som förnybar och något som är till för att förvalta.¹⁹²

Det första förhållningssättets problemformulering utgår även det från inramningen av platsen och den eventuella förstörelsen av den befintliga unika kulturparken (vilket de externa aktörerna, till skillnad från universitetet, menar är oundvikligt i och med PCN/PH). Bergqvist gör en *moralisk tolkning* av situationen genom att rama in Akademiska Hus som oersonliga, maktfullkomliga och beräknande,¹⁹³ och Hillgrens tydliga inramning av sig själv och Gårdfeldt som "inga bakåtsträvare" kan ses som en implicit inramning av byggherrarna som framtidsivrare.¹⁹⁴ PROBLEMET ramas således in som ett *omdömeslöst projekt som förstör viktig parkmiljö* och LÖSNINGEN skulle vara antingen att *politikerna säger nej till projektidén* eller att *byggaktörerna gör omfattande förändringar i planen* – Bergqvist kallar till exempel utvecklingsplanen för "otänkbar".¹⁹⁵ Samma platsinramning och problemformulering används även av intressenterna med det andra förhållningssättet, medlemmarna i Kommittén, men med ett tillägg; för dem är problemet även att projektledningen inte har följt en demokratisk process eller lyssnat till kritiken.¹⁹⁶ PROBLEMET ramas på så sätt in som ett *omdömeslöst projekt som förstör viktig parkmiljö och som inte verkar i dialog med medborgarna* och LÖSNINGEN blir utifrån den inramningen att *förändra projektet i dialog med medborgarna*.

Öberg och Slávik, vars debattartikel utgör det tredje förhållningssättet, använder inramningar av PLATSEN på ett liknande sätt som representanterna för GU i och med att man endast skjuter fram den framtida platsen och talar om det "nya campusområdet" vilket har situerats centralt "i Göteborg", mer specifikt "bakom Götaplatsen".¹⁹⁷ Dock finns även en kritisk aspekt om man räknar in mer metaforiska betydelser av begreppet 'plats' på så sätt att projektet ramas in som beläget i "ett bekvämt vakuum",¹⁹⁸ vilket för mig in på deras problemformulering. Enligt författarnas inramning är det centrala PROBLEMET att *projektet inte är förankrat inom*

¹⁹² Beland Lindahl, "Place Perceptions", 323.

¹⁹³ Bergqvist, "Våra fina parker".

¹⁹⁴ Clausson, "Kämpar för Näckrosdammen".

¹⁹⁵ Bergqvist, "Förtäta med förnuft".

¹⁹⁶ Anders Hillgren, Bo Aronsson, och Fredrik Hultkrantz, "Planerna för Näckrosen krockar med tidigare löften", *Göteborgs-Posten*, 13 juni 2015, åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.103168>.

¹⁹⁷ Öberg och Slávik, "Saknar tanke och innehåll".

¹⁹⁸ Ibid.

universitetet och därför *inte blir såpass nyskapande* och givande som ledningen har tänkt – detta leder till att LÖSNINGEN ramas in som att *förankra projektet internt och förändra det*.¹⁹⁹

Även i Sernhedes artiklar, som representerar det fjärde förhållningssättet, ramas projektet in i relation till staden där det är beläget, om än på ett mer negativt sätt. Det skjuts nämligen fram som en del av själva problemet att GU väljer att koppla projektet till staden Göteborgs satsning på och varumärkes-byggande kring en evenemangstät och attraktiv stadskärna.²⁰⁰ Hans kritiska inramning av PCN/PH har stora likheter med idén om "den entreprenöriella staden" som enligt Paulsson tar sig uttryck på två sätt: "dels genom viljan att förverkliga uppseendeväckande byggnadsprojekt, dels genom viljan att samverka i syfte att förverkliga dessa projekt".²⁰¹ Parkområdet omnämns dock inte utan PLATSEN i Sernhedes ram är Göteborg, en *mångkulturell stad* med stor potential men som *har segregerats och slitits sönder socialt*. Segregationen har möjliggjorts just genom förfarandet att *bara satsa på innerstaden i stället för förorterna*, vilket kan ses som hans inramning av PROBLEMET i förhållande till campuset (han motsäger sig alltså projektledare Öbergs inramning av PCN/PH som lösningen på segregationsproblemet).²⁰² Som en av få externa debattörer tillhandahåller Sernede en konkret LÖSNING på sin problemformulering vilken är att *förlägga projektet i förorten*, "i den urbana periferi som är på drift bort från staden",²⁰³ snarare än mitt i city.

För att ta reda på hur de olika lägren bemöter varandras inramningar i media har jag fokuserat på de debatt-texter som ingår i något sorts replikskifte, det vill säga, debattartiklar som följs av repliker och i vissa fall även slutrepliker. Det är enbart externa aktörer som inleder debatterna, vilket rimligtvis beror på att de ser detta som en passande kanal för att nå ut med sin kritik av projektet. Deras inramningar är dock inte de som konstrueras först i media (förutom i fallet med Bergqvists första artikel, som torde ha baserats på intern insyn i ärendet) utan dessa aktörer förhåller sig i regel till hur representanter för GU har ramat in projektet och platsen i tidigare pressmeddelanden och artiklar. Ändå är det universitetets inramningar som påverkas av de externa aktörerna och inte tvärtom – vid ett par tillfällen i GU:s repliker lyfts inramningar av faktorer som man tidigare inte har fokuserat på i kommunikationen efter att dessa tagits upp av kritikerna (t. ex. parkmiljön och segregationsproblematiken). Ramarna

¹⁹⁹ Ibid.

²⁰⁰ Ove Sernhede, "Göteborgs universitet satsar på city och lämnar förorten i sticket", *Göteborgs-Posten*, 15 maj 2016, åtkomstdatum 29 mars 2018, <http://www.gp.se/1.1122096>; Sernhede, "För hela staden".

²⁰¹ Paulsson, "Den entreprenöriella staden", 243.

²⁰² Sernhede, "Göteborgs universitet satsar på city".

²⁰³ Sernhede, "För hela staden".

som GU väljer för dessa faktorer står dock i kontrast till de externa aktörernas tolkningar och det övergripande mönstret är att båda läger håller fast vid sina 'egenkonstruerade' ramar snarare än att anpassa sig till motståndarsidans problembeskrivningar.

De enda som frångår detta mönster är Öberg och Slávik som i sin debattartikel använder liknande inramningar av platsen som universitet. De är också de enda aktörer i debatten som inte bemöts i media av representanter för GU vid något tillfälle, vilket skulle kunna tyda på att GU, på grund av att de själva respektive Öberg och Slávik ramar in projektet utifrån samma perspektiv, inte kände sig lika hotade av att den bilden spreds medan det var viktigare att replikera de övriga kritikerna för att motverka risken att inramningar som universitetet såg som helt felaktiga etablerades i diskursen. En indikation på att GU kan ha hållit med Öberg och Slávik i deras mer kritiska inramningar är Öbergs utnämning till projektledare – även om jag inte har insynen att slå fast det kausala sambandet tycks det i alla fall mindre troligt att GU skulle anlita någon till den rollen vars bild av situationen helt motsade deras egen.

Ett implicit sätt att bemöta kritikernas inramningar som framträder i en av GU:s repliker är konstruktionen av begränsade valmöjligheter, vilket här innebär att man motiverar projektet utifrån nödvändiga behov: "[s]taden *behöver* därför möta studenters och anställdas förväntningar"; [f]ör att bevara denna täta, lättillgängliga och livliga stadsbild, *behöver* staden och universitetet varandra"; "uppenbart att fakulteten *behöver* mer yta" samt "[h]umaniora och konst [...] *behöver* utrymme för att synas, höras och nå fram".²⁰⁴ Således väljer man en ram som framställer situationen som att universitetets utbyggnad just på denna centrala plats är ofrånkomlig och måste ske, och andra eventuella alternativ stängs ute från en seriös diskussion. De externa aktörerna väljer i regel att citera GU:s inramningar i sina egna debattartiklar för att sedan bemöta dessa medan universitetet ramar in motståndarsidans åsikter utifrån sitt eget perspektiv och erkänner på så sätt knappt de kontrasterande ramarna, trots att GU parallellt driver tesen i debatten att de värdesätter de externa intressenternas synvinklar. Då inramning verkar genom upprepat framskjutande av vissa aspekter framstår det som potentiellt kontraproduktivt för kritikerna att hjälpa till att lyfta fram motståndarsidans ramar på det här sättet, även om dessa bryts ned senare i texten.²⁰⁵

Entman menar att när en viss inramning från något håll har etablerats inom diskursen används den sedan förhållandevis automatiskt av aktörer i debatten oavsett vilken sida de befinner sig

²⁰⁴ Fredman och Hallberg, "Humanisten behöver växa". Min kursivering.

²⁰⁵ Entman, "Framing", 52.

på eftersom man annars riskerar att ses som antingen opålitlig eller obegriplig.²⁰⁶ Detta är en anledning till varför olika intressenter strävar efter att just deras bild och dess inramning förs fram så trovärdigt och 'attraktivt' som möjligt då detta kan vinkla hela utgångspunkten för – det vill säga, *sätta ramarna för* – den fortsatta debatten. I det utvalda materialet tycks kampen om vilka inramningar som ska segra alltså vara vid liv och båda sidor vägrar i regel att acceptera den andra sidans ramar, en process som inte riktigt kan benämnas som *omramning* eftersom ämnet är såpass nytt att inga inramningar har fått fäste i diskursen och därför finns det inte heller ännu några etablerade uppfattningar att 'rama om'. De ramar som brukar vinna mark hos allmänheten är de som passar bäst ihop med mottagarnas *schemata*,²⁰⁷ de mentala scheman som formas utifrån vår världsbild och som påverkar hur vi uppfattar olika budskap.²⁰⁸ Utifrån mitt material går det inte att säga så mycket varken om allmänhetens schemata i förhållande till aktörernas budskap eller om vilka inramningar av projektet som sedan verkar ha etablerats i media men båda dessa aspekter kan med fördel undersökas vidare.

För att sammanfatta ramanalysen av den externa debatten konstaterar jag att universitetets inramningar i stort sett är desamma som i den interna kommunikationen förutom att man här även skjuter fram den befintliga parken och segregation vilket ramar in dessa faktorer som relevanta för projektet; lösningen ramar dock fortfarande in på samma sätt. Flera av de externa aktörerna erbjuder en 'kontrainramning' av PLATSEN och ramar in den som en *redan befintlig unik kulturpark* och ett *värdefullt grönområde*, en artikel använder universitetets platsinramning och en annan ramar in stället in platsen för projektet som *det segregerade Göteborg*. För majoriteten av kritikerna är det främsta PROBLEMET att projektet förläggs där det är tänkt, men LÖSNINGARNA på problemet varierar från att *rösta ned projektidén i bygglovs-instanserna* eller *omforma projektet i dialog med de närboende* till att *förlägga projektet i förorten*. En text fokuserar mer på projektets utformning – *utan intern förankring* – och menar att lösningen är att *förändra projektet i samråd med de berörda fakulteterna*.

Samtliga aktörers olika inramningar av projektet i sin helhet kan med hjälp av ord från texterna sammanfattas som, i tur och ordning, *attraktiv förädling (GU)*, *olämplig förtätning på bekostnad av värdefull natur*, *odemokratisk byggprocess i det fördolda*, *tanklös projektering utan verklighetsanknytning* samt *segregerande prestigeprojekt*. Att debatten präglas av kontrainramningar trots att de ramverk som först sprids i media vanligtvis anses ha

²⁰⁶ Ibid., 55.

²⁰⁷ Ibid., 56.

²⁰⁸ Ibid., 53.

förmågan att forma mottagarnas uppfattningar i en fråga lär bero på att de externa aktörerna av olika anledningar måste anses vara ovanligt insatta i den specifika frågan,²⁰⁹ oavsett om det beror på att de har anknytning till området, besitter fackkunskaper eller själva är organisations-medlemmar. Undersökningen berättar som sagt inte så mycket om allmänhetens inställning till projektet; jag kan enbart notera att de kritiker som har beretts utrymme i media har haft möjligheten att, förmodligen tack vare sina förkunskaper, dekonstruera universitetets ramar och skjuta fram sina egna platsinramningar och problemformuleringar. Jag konstaterar även att Beland Linddahls slutsats om att de olika sidornas inramningar av platsen och projektet grundar sig i skillnader gällande uppfattningen om hur miljön och samhället ska utformas i framtiden också tycks gälla i mitt material.²¹⁰

4.5 Förändringskommunikation i offentlig verksamhet

Med utgångspunkt i de tre olika förhållningssätt till förändringskommunikation som presenterades i avsnitt 2.3.2 är min bedömning att den interna kommunikationen hos GU till största del ses som en *process* där man strävar efter att skapa ett narrativ om förändringen som tilltalar mottagarna. Om ledningen hade sett på kommunikation enbart som ett verktyg för att överföra information hade det räckt att förmedla rena fakta om bygget, och om man tänker sig kommunikation som social förändring utgår man i regel från ett mer kritiskt förhållningssätt till maktstrukturer och organisationens politiska roll medan det GU gör tycks ligga någonstans mittemellan. Man upphöjer exempelvis ombyggnaden till en berättelse om framtiden där alla ska få en roll att spela, "Campus Näckrosen [...] skapar en kulturell mittpunkt för studenter, forskare, besökare och alla göteborgare",²¹¹ men utan att problematisera kring aspekter som exempelvis integration, vilket de sedan också kritiseras för (se exempelvis s. 40).

Process-synsättet tycks dock inte appliceras fullt ut när det gäller att se kommunikationen som något meningsskapande där förståelsen av budskapen uppstår i den kontinuerliga dialogen med intressenterna. Man skriver att det är "viktigt att ha en dialog med alla berörda parter",²¹² men några månader innan bygget ska starta säger fakultetsledningen följande: "informationsmaterial håller på att tas fram till prefekterna som sedan kan använda det för att

²⁰⁹ Ibid., 55.

²¹⁰ Beland Lindahl, "Place Perceptions", 324.

²¹¹ Fredman, "Näckrosen och Medicinareberget".

²¹² Ibid.

informera sina anställda efter sommaren".²¹³ Meningsskapande kommunikation uppnås svårligen genom enstaka informationsinsatser utan kräver enligt forskningen en långvarig dialogprocess där alla parter är öppna för att förstå de andras perspektiv och ompröva sina egna slutsatser för att förankra förändringen och skapa förtroende.²¹⁴ Med ett mer meningsskapande synsätt inom organisationen hade förändringskommunikationen troligtvis kunnat få ta mer tid och resurser i anspråk då den hade setts som grundläggande för hela förändringsprojektet. Vanligt är dock att "transmissionssynen" (vilket verkar vara fallet här) delvis lever kvar och att kommunikationsarbetet i praktiken reduceras till informations-spridning, något som kan försvåra framgångsrikt dialogarbete i en förändringsprocess.²¹⁵

Ett faktum som till viss del bekräftar bristen på meningsskapande genom förändringskommunikationen som citaten från organisationens egna kanaler ger uttryck för är att tre av kritikerna i extern media är organisationsmedlemmar, varav två (Öberg och Slåvik) har koppling till fakulteter som är direkt berörda av PCN/PH. Detta tycks dels visa på att förändringen inte har förankrats väl hos alla organisationsmedlemmar och dels på att de interna kanalerna för dialog av någon anledning har setts som otillräckliga eftersom man här i stället väljer att använda stadens största dagstidning som debattforum (även om det kan finnas fler anledningar till det valet). Det är således möjligt att universitetet har saknat insikter om att mottagarnas förståelse av ett förändringsinitiativ formas i förhållande till andra faktorer i deras världsbild och att olika individer och grupper därför kommer att tolka kommunikationen om en förändring på skilda sätt. För Sernhede, som återkommande skriver om vikten av breddad rekrytering och integration, förstås projektet till exempel främst i socioekonomiska termer trots att denna faktor inte har tagits upp av GU i kommunikationen.

En central utgångspunkt i teoribygandet kring förändringskommunikation är att utföra grundliga målgruppsanalyser för att på så sätt ta reda på vilka grupper som berörs av processen och därmed är i behov av kommunikation. I det undersökta materialet finner jag skäl att misstänka att GU i viss mån har misslyckats med denna analys då flera externa aktörer identifierar sig själva som intressenter i förhållande till förändringsprojektet och därför har en förväntan om att få ingå i dialogarbetet som inte har infriats.²¹⁶ GU å sin sida menar att de *har*

²¹³ Thomas Melin, "Senaste nytt om Projekt Humanisten", HumNytt, 22 juni 2016, åtkomstdatum 26 mars 2018, <http://www.anpdm.com/newsletterweb/44415D4379444A5C4474464059/42415F437542475B4676414A514671>.

²¹⁴ Johansson och Heide, *Förändringsprocesser*, 208–9.

²¹⁵ *Ibid.*, 20.

²¹⁶ Se exempelvis: Aronsson, "Campus Näckrosen".

inkluderat berörda parter i projektet,²¹⁷ och även om alla eventuella intressenter hade känt sig inkluderade i kommunikationen är det tänkbart att det ändå inte hade gått att tillfredsställa samtliga parterns önskemål. I detta fall tyder dock flera av de externa aktörernas inramningar av problemet (se föregående avsnitt) på att GU:s kommunikation har brustit när det gäller målgruppsanalys och transparens samt att delar av kritikstormen således hade kunnat undvikas genom mer teoretiskt förankrad förändringskommunikation.

Fredman skiljer visserligen i debatten på "akademin" och "den offentliga förvaltningen",²¹⁸ men GU är alltså en statlig myndighet.²¹⁹ Privata företag kan välja ut vilka de anser vara passande målgrupper för deras kommunikation men offentliga organisationer bör svara mot hela (eller stora delar av) samhället, vilket inkluderar alla möjliga sorters grupperingar av intressenter.²²⁰ Stora organisationsförändringar lär i regel ge upphov till att externa aktörer kommer med synpunkter eller invändningar som inte projektledningen har räknat med eller önskar ta hänsyn till men inom offentlig verksamhet skulle man kunna se det som att samtliga skattebetalare faktiskt utgör organisationens intressenter eftersom de bidrar till projektets finansiering, och i och med kravet på transparens inom offentlig sektor ska organisationen även kunna visa sina intressenter att förvaltningen av dessa resurser har gått till på rätt sätt.²²¹ Offentliga organisationer kan således sägas ha ett ansvar att både kommunicera med och involvera samtliga intressenter som på något sätt berörs av en förändringsprocess, samt se till att en viss grupps intressen inte premieras på bekostnad av allmänheten. Detta kan tyckas vara ett komplicerat uppdrag men då det kan ses som en skyldighet för aktörer inom det allmänna bör GU åta sig det på ett sätt som jag utifrån materialet menar att de hittills inte har gjort.

Varför speglas då inte den offentliga sektorns uppdrag i GU:s kommunikation? En slutsats i avsnitt 4.3.1 var att ett möjlighetsvillkor för universitetets entreprenörsdiskurs tycks vara inkorporeringen av *governance* inom offentlig sektor. Begreppet syftar på hur offentliga organisationers styrning för några decennier sedan började inspireras av managementstrategier från företagsvärlden såsom att tona ned den politiska styrningen och samarbeta mer med aktörer ur näringslivet.²²² Det är således oklart ifall entreprenörsdiskursen kan ses som

²¹⁷ Dag Fransson, "Gamla hovrätten offras för Campus Näckrosen", *Göteborgs-Posten*, 26 november 2013, åtkomstdatum 19 april 2018, <http://www.gp.se/1.611556>.

²¹⁸ Fredman, "Näckrosen stärker Göteborg".

²¹⁹ "Så styrs högskolesektorn", Universitetskanslersämbetet, åtkomstdatum 24 maj 2018, <http://www.uka.se/fakta-om-hogskolan/sa-styrs-hogskolesektorn.html>.

²²⁰ Fredriksson och Pallas, "Characteristics of Public Sectors", 150.

²²¹ Ibid., 150–51.

²²² Paulsson, "Den entreprenöriella staden", 46.

ett nytt kännetecken för offentlig verksamhet eller som något atypiskt som eventuellt går emot de mer etablerade principerna om transparens och samhällsansvar. Komplexiteten växer när den marknadsekonomiska diskursen tycks ha färgat av sig på styrningen såpass att vissa intressenter framställs av GU som mindre viktiga eller 'lönsamma' att ta hänsyn till i sin förändringskommunikation, då detta går emot citatet ur regeringsformen som uppsatsen inleddes med: "[d]et allmänna ska *verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället*". Trots eventuella förändringar i offentliga organisationers styrning blir det således ändå problematiskt av GU att inte konstruera externa intressenter som subjekt i diskursen om PCN/PH och att rama in universitetets egna behov som de enda relevanta.²²³

Något som enligt mig hade kunnat underlätta problematiken som har lyfts ovan är att inkorporera teorier om förändringskommunikation i universitetets externa kommunikation. Som jag tidigare har konstaterat är intern och extern kommunikation överlag svårt att särskilja i praktiken och i kombination med alla olika intressentgrupper som GU har att förhålla sig till tycks det närmast omöjligt – samma person kan ju vara både universitetsanställd, skattebetalare i staden och förälder till barn som leker på lekplatsen. Ändå har fokus inom förändringskommunikationsforskningen legat på ledningens *interna* kommunikation av förändringar – ett synsätt som GU enligt analysen har imiterat – trots att ett etablerat perspektiv inom organisationskommunikation är att se organisationer som öppna system som påverkas av och påverkar sin omvärld. Att utveckla ett mer integrerat perspektiv på organisationers förändringkommunikation där befintliga teorier även appliceras på och testas mot *externa* mottargrupper är således relevant både för praktiker och forskare, och enligt mig närapå nödvändigt när det gäller kommunikation i offentlig sektor. Detta perspektiv ser jag dessutom som en logisk utveckling av inriktningen inom förändringskommunikation som intresserar sig för kommunikation i olika kontexter och mellan olika typer av aktörer.

²²³ Ett exempel på sådan inramning är "[m]in ambition är nu att se till att [projekten] fortsätter att utvecklas positivt, i första hand till gagn för vår egen verksamhet" från: Fredman, "GU:s arbetarroll".

5 Slutdiskussion

Mitt första åtagande i min diskursanalys av materialet från debatten om Göteborgs universitets stora byggprojekt vid den humanistiska fakulteten var att identifiera vilka diskurser som universitet och de externa intressenterna använde sig av i kommunikationen av PCN/PH samt vilka som inkluderas respektive utestängs däri. Diskursen i GU:s egna kanaler utgörs av en entreprenörsdiskurs där den biologiska miljön och dåtiden UTESTÄNGS och de egna medlemmarna konstrueras som de viktigaste SUBJEKTEN. Tillväxt och organisationens behov är det centrala. Universitetets externa diskurs baseras på samma entreprenörsretorik (trots att deras debattmotståndare ofta har andra bevekelsegrunder än tillväxt) med ett fortsatt fokus på GU:s interna grupper, även om projektet här har situerats tydligare i Göteborg och delvis har relaterats till allmänheten. Här finns kopplingar till den tillväxtdiskurs som Falkheimer identifierade hos aktörerna i Öresundsregionen i början av millenniet samt Möllerströms analys av Malmö Stads konstruktion av 'kunskapsstaden' som även den baseras på en entreprenörsdiskurs och jag konstaterar därför att entreprenörslogiken har präglat (och fortsätter att präglade) offentliga aktörers kommunikation i södra delen av Sverige sedan åtminstone ett par decennier tillbaka.

Ett MÖJLIGHETSVILLKOR för dessa diskurser tycks vara utbredningen av *governance* inom offentlig sektor. En av universitetets forskare anklagar i debatten GU för att använda samma företagsretorik som återfinns hos aktörer som Göteborg & Co, vilket enligt mina slutsatser också stämmer, och *governance*-trenden skulle kunna förklara denna ökade sammanblandning av offentliga organisationer och privata företag i staden. Göteborg marknadsför sig därtill som 'evenemangsstaden', något som i praktiken inte hade varit möjligt utan samarbeten med olika företag och andra privata aktörer för att kunna erbjuda oss medborgare ett överflöd av festivaler, sportevenemang och andra 'happenings', ofta centralt belägna och till ett billigt pris. Vad detta 'entreprenöriella', evenemangstäta Göteborg ger uttryck för och vilket också återspeglas i GU:s diskurs är att kulturen här har förts in i en tillväxtretorik – kulturen ska vara nyskapande och attraktiv för att öka universitetets konkurrenskraft medan kulturminnen och naturens kulturvärde exkluderas (och tillåts att åsidosättas). Kulturen utformas således främst för att attrahera vissa grupper (till staden) såsom studenter och forskare, och detta implicita underkännande av övrig kultur ger substans åt kritiken som menar att humanisterna borde 'leva som de lär' och snarare värna om alla sorters (och människors) kultur.

De externa aktörernas diskursiva praktiker utgår i stället från ett demokratiskt eller socioekonomiskt medborgarperspektiv alternativt fokuserar på kultur och natur. Angående SUBJEKT som figurerar i hela debatten är skillnaden mot de svenska männens diskurs som Falkheimer identifierade i Öresundsregionen 2004 att även kvinnor nu syns (de är färre till antalet men den mest omnämnda personen är rektor Pam Fredman; samtliga externa aktörer tycks dock vara män) medan invandrade grupper fortfarande uteblir. Flera av diskurserna har sina motsvarigheter i debatten om Öresundsbron som Dekker Linnros studerade för tjugo år sedan – projektledningen fokuserar på utveckling medan motståndarna vill uppvärdera naturresurserna eller få till stånd en mer demokratisk process. UTESTÄNGT från debatten om PCN/PH är dock det renodlat ekologiska perspektivet; vad som förenar båda lägren är nämligen en antropocentrisk utgångspunkt. Detta faktum fick mig att lansera teorin att samhällets alternativt medias rådande diskurs präglas av antropocentrism och stänger ute andra synsätt från samtalet, vilket i praktiken 'omöjliggör' dem – en hypotes som jag har blivit intresserad av att undersöka vidare.

En annan del av uppsatsens syfte var att kartlägga hur projektet och platsen ramar in i media av debattens olika aktörer samt hur motstridiga inramningar bemöts i debatten. I GU:s interna inramningar omtalas inte PLATSEN främst i termer av det grönområde som finns där i dag (när det väl nämns beskrivs det dock som otryggt) utan som *den framtida kunskapsparken*. Denna framställs som *unik* och *nyskapande* och är utifrån det perspektivet LÖSNINGEN på PROBLEMET *brist på nytänkande*, vid sidan av problemet *trångboddhet*. En extern aktör lyfter in socioekonomiska aspekter i debatten och ramar in platsen som det *segregerade* och 'entreprenöriella' Göteborg, med en term lånad från Paulsson. Andra externa aktörer lägger främst fokus på den befintliga parkmiljön och ramar in stället in denna som en unik kulturpark – man väljer således samma ram som GU men fyller den med annat innehåll, vilket framstår som en intressant strategi. De två lägrens skilda ramar för platsbeskrivningen har likheter med Beland Lindahls ramanalys av offentliga myndigheters och byggmotståndares inramningar av skogsmarker i norra Sverige och likt hennes slutsats, som diskuteras i kapitel 3, tycks även här förståelsen av platsen (förutom i ett fall) vara utgångspunkten för de olika problemformuleringarna och lösningarna, och således även vad som ger upphov till själva konflikten.

Kritikerna upprepar överlag ofta GU:s inramningar ordagrant för att sedan bemöta dem, vilket utifrån ramteori inte kan ses som gynnsamt. De lyckas dock samtidigt formulera helt fristående inramningar något som kan tänkas bero på deras olika förkunskaper i ämnet. Utifrån denna hypotes, som även har stärkts i tidigare forskning, blir det en sorts demokratisk

gärning att erbjuda kontrasterande inramningar av ett offentligt projekt för att på så sätt ge medborgarna en större möjlighet att välja mellan tolkningsmodeller för hur projektet och dess påverkan på omgivningen kan förstås. Ännu mer önskvärt vore dock om universitetet själva erbjöd mer inkluderande inramningar – Hallahan menar exempelvis, vilket lyftes i kapitel 3, att praktiker bör rama in budskap så att de gynnar intressenter men GU tycks inte (åtminstone inte från början) ha identifierat debattmotståndarna som viktiga intressenter vilket skulle förklara varför de heller inte ramar in problemformuleringen på ett sätt som tillfredsställer dem. Avsaknaden av det externa intressentperspektivet kan alltså ha bidragit till att skapa en grupp missnöjda och högljudda kritiker, vilket knappast kan bidra till att ge allmänheten en positiv ram för projektet; således skulle det helt enkelt kunna vara strategiskt av GU att i framtiden ta medborgarnas behov i större beaktning vid inramningar i media.

Denna aspekt har även anknytningar till hur universitetets diskurser och inramningar kan ses i ljuset av GU:s roll som offentlig verksamhet. Att till synes utforma sin förändringskommunikationen utifrån en entreprenörsdiskurs blir problematiskt då offentliga verksamheter inte på samma sätt som företag kan välja sina intressenter utan har en skyldighet att verka för att alla medborgare kan vara delaktiga i samhället på ett jämlikt sätt. Diskursiva praktiker som grundar sig i en marknadsekonomisk logik riskerar därför att motverka det allmännas uppdrag. Här menar jag att en strategi kan vara att applicera teorier från studier i förändringskommunikation även på organisationens *externa* kommunikation vilket skulle kunna ge universitetet ett sätt att nå och inkludera övriga målgrupper för att på så vis bemöta alla intressenter i samhället mer jämlikt. Min rekommendation till kommunikationspraktiker inom offentlig förvaltning är därför att luckra upp uppdelningen mellan intern och extern organisationskommunikation och vid framtida stora förändringsprojekt exempelvis utföra externa målgruppsanalyser och förankra processen tidigt hos alla intressenter för att undvika oro och ryktesspridning. Detta är inget färdigt facit men kan ses som grunden för ett teoretiskt ramverk att utforska vidare för att ge offentliga organisationer ett demokratiserande verktyg.

Ett tänkt bidrag till forskningsfältet var att kombinera diskursanalys med teorier om inramningar och jag kan som utvärdering av denna metodik konstatera att de båda perspektiven i vissa fall har lett fram till liknande resultat. När det exempelvis gäller analysen av de externa aktörernas debattartiklar framgick det tydligt hur vissa inramningar av PROBLEMET med projektledningens agerande (såsom förstörelsen av naturen eller bidragandet till segregationen) ofta relaterade till de negativa faktorer rörande PCN/PH som kritikerna försökte UTESTÄNGA från diskursen genom att benämna som 'vansinne'. Detta ser jag som ett

tecken på att sådana faktorer var så centrala för skribenterna att de bildade utgångspunkten både för deras diskursiva praktiker överlag och för ramarna som användes i texterna. I andra fall kompletterade dock diskursteorin och inramningsidén varandra – en fördel med att inkludera inramningen som en analysfaktor är att jag fick ett verktyg som tillät mig att tydligt lyfta de olika förståelserna av PLATS som präglar debatten och som på många sätt tycks vara den centrala skärningspunkten mellan lägren. Med ett inramningsperspektiv blev det även möjligt att på ett systematiskt vis kategorisera olika positioner i en debatt utifrån vad de är baserade på samt visa hur dessa positioner påverkar och samspelar med varandra.

Min undersökning av ämnet är på intet sett uttömmande; flera outforskade inriktningar är möjliga att använda sig av i vidare forskning för mig själv och för andra. Ett av MÖJLIGHETSVILLKOREN för de externa aktörernas diskurs som lyftes i analysen är traditionen av medborgarinitiativ mot stora byggen där man tycktes använda liknande argument om kulturvärden som i dag – den avgörande skillnaden är att då lyckades man och nu segrade byggprojektet. Det ekologiska perspektivet tycks också ha försvunnit från motståndarnas diskursiva praktiker, vilket leder till frågan om hur diskursen kring vad som gestaltas som viktigt när det gäller offentliga projekt har förändrats över tid. Denna fråga kan med fördel undersökas vidare utifrån ett mer diakroniskt perspektiv på offentliga diskurser. Jag nämnde även i samband med materialets avgränsningar i avsnitt 2.4 att ett framtida arbete skulle kunna fokusera på andra aktörer som bidrar till gestaltningen av den offentliga diskursen i ett samhälle, såsom stadsförvaltningen och dagsmedia. Slutligen uppmuntrar jag till den fortsatta applikationen av inramningsteorin inom detta område genom att skifta perspektiv och vidare undersöka exempelvis den svenska allmänhetens schemata, vilka inramningar som dominerar i media och hur dessa konstruerade världsbilder överensstämmer alternativt kontrasterar.

Referenslista

Primära källor

- Aronsson, Bo. ”Debatt: Campus Näckrosen projekteras i slutna rum”. *Göteborgs-Posten*, 03 december 2013. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.613947>.
- Bergqvist, Daniel. ”Debatt: Skövla inte våra fina parker”. *Göteborgs-Posten*, 22 oktober 2013. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.597893>.
- . ”Förtäta med förnuft, Pam Fredman”. *Göteborgs-Posten*, 22 november 2013. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.609823>.
- Clausson, Malin. ”De kämpar för Näckrosdammen”. *Göteborgs-Posten*, 13 november 2013. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.606166>.
- Fransson, Dag. ”Gamla hovrätten offras för Campus Näckrosen”. *Göteborgs-Posten*, 26 november 2013. Åtkomstdatum 19 april 2018. <http://www.gp.se/1.611556>.
- Fredman, Pam. ”GU:s arbetarroll en prioriterad fråga”. *GU Journalen*, 23 september 2016. Åtkomstdatum 26 mars 2018. <https://issuu.com/universityofgothenburg/docs/gu-journalen4-2016/2>.
- . ”Näckrosen och Medicinareberget viktiga framtidsprojekt”. *GU Journalen*, 12 maj 2015. Åtkomstdatum 26 mars 2018. <https://issuu.com/universityofgothenburg/docs/gu-journalen3-2015/3>.
- . ”Universitetets Campus Näckrosen stärker Göteborg”. *Göteborgs-Posten*, 03 november 2013. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.601807>.
- Fredman, Pam, och Margareta Hallberg. ”Humanisten behöver växa”. *Göteborgs-Posten*, 22 juni 2015. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.105737>.
- Hillgren, Anders, Bo Aronsson, och Fredrik Hultkrantz. ”Humanisterna borde leva som de lär”. *Göteborgs-Posten*, 24 juni 2015. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.107663>.
- . ”Planerna för Näckrosen krockar med tidigare löften”. *Göteborgs-Posten*, 13 juni 2015. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.103168>.
- Hillgren, Anders, Bertil Lundberg, Bo Aronsson, och Lars Kérila. ”Dålig start på dialog om Campus Näckrosen”. *Göteborgs-Posten*, 11 augusti 2014. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.221493>.
- Hillgren, Johanna. ”Ministern för högre utbildning och forskning tog första spadtaget”. Göteborgs universitet, 27 oktober 2016. Åtkomstdatum 26 mars 2018. <http://hum.gu.se/aktuellt/Nyheter/fulltext//ministern-for-hogre-utbildning-och-forskning-tog-forsta-spadtaget.cid1410665>.
- Melin, Thomas. ”Senaste nytt om Projekt Humanisten”. HumNytt, 22 juni 2016. Åtkomstdatum 26 mars 2018. <http://www.anpdm.com/newsletterweb/44415D4379444A5C4474464059/42415F437542475B4676414A514671>.

- Olsson Äärlaht, Maria. ”Så ska Näckrosen växa”. *Göteborgs-Posten*, 04 augusti 2014. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.218280>.
- Schützer, Ann-Charlotte. ”Unik kunskapspark för konst, humaniora och kultur stärker attraktionskraften för Göteborg”. Göteborgs universitet, 26 november 2013. Åtkomstdatum 26 mars 2018. <http://www.gu.se/omuniversitetet/aktuellt/nyheter/detalj//unik-kunskapspark-for-konst--humaniora-och-kultur-starker-attraktionskraften-for-goteborg-.cid1194361>.
- Sernhede, Ove. ”Göteborgs universitet satsar på city och lämnar förorten i sticket”. *Göteborgs-Posten*, 15 maj 2016. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.1122096>.
- . ”Universitetet är för hela staden”. *Göteborgs-Posten*, 20 november 2013. Finns ej digitalt.
- Öberg, Johan. ”Det är i city ... människor möts”. *Göteborgs-Posten*, 19 maj 2016. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.1356598>.
- Öberg, Johan, och Andrej Slávik. ”Campus Näckrosen saknar tanke och innehåll”. *Göteborgs-Posten*, 22 december 2013. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.621048>.

Sekundära källor

- Alvesson, Mats, och Stefan Sveningsson. *Förändringsarbete i organisationer: om att utveckla företagskulturer*. Stockholm: Liber, 2014.
- Arvidsson, Elias. "668 miljoner ska förvandla Humanisten". *Göteborgs-Posten*, 25 februari 2016. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.385>.
- Beland Lindahl, Karin. "Frame Analysis, Place Perceptions and the Politics of Natural Resource Management: Exploring a Forest Policy Controversy in Sweden". Avhandling, Uppsala universitet, 2008.
- Chong, Dennis, och James N. Druckman. ”Framing Theory”. *Annual Review of Political Science* 10, nr 1 (04 maj 2007): 103–26. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.10.072805.103054>.
- Craig, Robert T. ”Communication Theory as a Field”. *Communication Theory* 9, nr 2 (01 maj 1999): 119–61. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.1999.tb00355.x>.
- Dekker Linnros, Hannah. "Naturen, betongen och den goda jorden: Öresundsbron och motståndets diskurser". Avhandling, Lunds universitet, 1999.
- Entman, Robert M. ”Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm”. *Journal of Communication* 43, nr 4 (01 december 1993): 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>.
- Falkheimer, Jesper. "Att gestalta en region: källornas strategier och mediernas föreställningar om Öresund". Avhandling, Lunds universitet, 2004.
- Foucault, Michel. *Diskursens ordning: installationsföreläsning vid Collège de France den 2 december 1970*. Stockholm: Symposion, 1993.

———. *Diskursernas kamp*. Eslöv: Symposion, 2008.

Fredriksson, Magnus, och Josef Pallas. "Characteristics of Public Sectors and Their Consequences for Strategic Communication". *International Journal of Strategic Communication* 10, nr 3 (26 maj 2016): 149–52. <https://doi.org/10.1080/1553118X.2016.1176572>.

Goffman, Erving. *Frame analysis: an essay on the organization of experience*. Northeastern University Press ed. Boston: Northeastern University Press, 1986.

Grahn-Hinnfors, Gunilla. "Campus Näckrosen hotar gamla byggnader". *Göteborgs-Posten*, 13 november 2013. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.606164>.

———. "Nej till utbyggnad vid Näckrosdammen". *Göteborgs-Posten*, 28 april 2015. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.84537>.

GU Journalens redaktion. "Rektor har ordet". *GU Journalen*, 12 maj 2015. Åtkomstdatum 26 mars 2018. <https://issuu.com/universityofgothenburg/docs/gu-journalen3-2015/3>.

Göteborg & Co. "Evenemang". Åtkomstdatum 30 april 2018. <http://goteborgco.se/destinationen-goteborg/evenemangsstaden/>.

Göteborgs universitet. "Projekt Campus Näckrosen". Åtkomstdatum 13 april 2018. <http://campusnackrosen.gu.se/>.

Hallahan, Kirk. "Framing Theory". I *Encyclopedia of Public Relations*, redigerad av Robert L Heath, 361–363. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc., 2013.

———. "Seven Models of Framing: Implications for Public Relations". *Journal of Public Relations Research* 11, nr 3 (1999): 205–42. https://doi.org/10.1207/s1532754xjpr1103_02.

Hammer, Agneta. "Viktigt med öppen process". *Göteborgs-Posten*, 9 december 2013. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.615755>.

Heide, Mats, Catrin Johansson, och Charlotte Simonsson. *Kommunikation i organisationer*. Stockholm: Liber, 2012.

Hillgren, Johanna. "HumNytt - internt nyhetsbrev". Åtkomstdatum 26 mars 2018. <http://hum.gu.se/om-fakulteten/internt/humnytt/>.

Isitt, Mark. "Universitetet borde sikta högre". *Göteborgs-Posten*, 22 december 2013. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.621628>.

Johansson, Catrin. "Goffman's sociology: An inspiring resource for developing public relations theory". *Public Relations Review*, Special Issue on Social Theory, 33, nr 3 (01 september 2007): 275–80. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2007.05.006>.

———. "Research on Organizational Communication". *Nordicom Review* 28, nr 1 (01 januari 2007): 93–110. <https://doi.org/10.1515/nor-2017-0203>.

———. "Visioner och verkligheter: Kommunikationen om företagets strategi". Avhandling, Uppsala universitet, 2003.

Johansson, Catrin, och Mats Heide. *Kommunikation i förändringsprocesser*. Malmö: Liber, 2008.

- Kérila, Lars, och Anders Hillgren. "Ord och handling går i sär". *Göteborgs-Posten*, 4 maj 2014. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.471169>.
- Larsson, Arne. "Nya planer för Campus Näckrosen". *Göteborgs-Posten*, 2 november 2015. Åtkomstdatum 29 mars 2018. <http://www.gp.se/1.159032>.
- Melin, Thomas. "Humanistens nybygge konkretiseras". *HumNytt*, 31 augusti 2012. Åtkomstdatum 14 februari 2018. <https://hum.gu.se/om-fakulteten/internt/humnytt/arkiv/2012/humnytt-nr-7>.
- Möllerström, Veselinka. "Malmö omvandling: från arbetarstad till kunskapsstad. En diskursanalytisk studie av Malmö förnyelse". Avhandling, Lunds universitet, 2011.
- Möllerström, Veselinka, och Jacob Stenberg. "Diskursanalys som metod inom strategisk kommunikation". I *Kvalitativa metoder i strategisk kommunikation*, redigerad av Jörgen Eksell och Åsa Thelander, 127–148. Lund: Studentlitteratur, 2014.
- Olsson, Agneta. "Inriktningsbeslut Projekt Campus Näckrosen", 16 december 2013. Åtkomstdatum 13 april 2018. <https://campusnackrosen.gu.se/dokument>.
- Paulsson, Alexander. "Arenan och den entreprenöriella staden. Byråkrati, viljan att samverka och gåvans moraliska ekonomi". Avhandling, Lunds universitet, 2014.
- Platen, Sara von. "Intern kommunikation och meningsskapande vid strategisk organisationsförändring: en studie av Sveriges television". Avhandling, Örebro universitet, 2006.
- Severin, Werner Joseph, och James W. Tankard. *Communication Theories: Origins, Methods, and Uses in the Mass Media*. 5. ed., International Ed. New York: Longman, 2010.
- Universitetskanslersämbetet. "Så styrs högskolesektorn". Åtkomstdatum 24 maj 2018. <http://www.uka.se/fakta-om-hogskolan/sa-styrs-hogskolesektorn.html>.

